

Kakav će biti efekat britanskog pritiska u Indiji?
U razvoju naroda, kao i u svim biološkim fenomenima, ne može se ništa sa sigurnošću proracati...
»Gerarchia« (direktor Benito Mussolini) januar 1932.

STRA

GLASILO SAVEZA JUGOSLAVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

»ISTRA« izlazi svakog tjedna u petak. — Uredništvo i uprava nalaze se u Zagrebu u Samostanskoj ulici broj 16. II. — Broj čekavnog računa 36.789.

Pretplata: Za cijelu godinu 50 Din; za pol godine 25 Din; za inozemstvo dvostruko.
Za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasi se računaju po cjeniku.

Čehoslovačka i manjine

U malo kojoj državi vladaju tako dobri odnosi između narodne većine i manjina, kao što vladaju u Čehoslovačkoj. Već od postanka te slavenske republike Čehoslovaci su prama pripadnicima raznih narodnih manjina, a naročito prama Nijemaca, razumno obazrivi. Dok se manjine u raznim drugim državama često i glasno bune protiv postupka većine, iz Čehoslovačke se pritužbe ne čuju. A ako i ima pritužaba, te se obično ne daju ni uporediti s pritužbama raznih drugih manjina u Evropi. Istina je, doduše, da je Čehoslovačka jedna od onih država, koje su mirovnih ugovorima obavezana na poštivanje narodnih manjina.

Imali smo nedavno prilike da čitamo u svjetskoj štampi jedan članak iz pera glasovitog francuskog publiciste Julesa Sauerweina, u kojem je bilo govora o stanju narodnih manjina u Evropi i o gledanju Lige Naroda na manjine. U tom članku ugledni se je francuski publicista specijalno osvrnuo na prilike u Čehoslovačkoj, pa ističe taj gotov idealan odnosa većine prama manjina. Sauerwein kaže:

»U Pragu sam prošlog proljeća imao prilike da vidim interesantne stvari. Kada sam predavao na visokoj školi za političke znanosti, opazio sam, da su prisutni njemački ministri. A kasnije kada sam došao u doticaj sa izvjesnim ljudima, primjetio sam, da u Čehoslovačkoj skoro ne postoji manjinski problem. Radi čega? Zato jer je intelligentna vlasta ne samo svojim manjinama dala sve ono što im garantiraju mirovni ugovori nego također je dala svakome Nijemuču još više. Radi toga Nijemci učestvuju na političkom uplivu na temelju svoga velikog udjela u gospodarskom životu i produkciji. Mislim da je i poljska vlast radila jednako i da je zadobila za sebe one njemačke izvrsne tehničare, koji mogu pomoći gospodarskoj obnovi zemlje. U Čehoslovačkoj je i u pogrančnim krajevinama popustila propaganda njemačkog separatizma.«

Manjine u Čehoslovačkoj nisu ni malobrojne ni beznačajne. Ali to ne znači, da su Čehoslovaci iz bojazni popustljivi prama manjinama. Ne! Ta je obazrivost produkt političkog razuma te slavenskog etičkog shvaćanja i humanosti. Čehoslovačka je nikla iz borbe jednog potlačenog naroda u nenacionalnoj državi, pa oni, koji upravljaju danas Čehoslovačkom znaju što znači nacionalni pritisak.

Čehoslovačka ima u Istočnoj Šleziji, koja je pripala republici, oko 100 hiljada Poljaka, koji imadu lije po raspredelu školsku mrežu. Imaju 75 osnovnih škola, 2 gradjanske, 5 privatnih osnovnih, 5 privatnih gradjanskih, jednu realnu gimnaziju, jednu učiteljsku školu, jednu poljoprivrednu, jednu trgovacku, i čitav niz domaćinskih škola. Javne pomaže država, i privatne Poljsko školsko društvo. Prema su stranački podjeljeni, ipak rade Poljaci zajedno. U Čehoslovačkoj ima dalje 3.130.000 Nijemaca, od kojih upotrebljava 2.200.000 njemački nastavni i službeni jezik, 753.220 dvojezični, a samo 134.000 češki jezik. 96% Nijemaca u Čehoslovačkoj može dakle općiti sa vlastima u materinskom jeziku. Gdje manjina nije veća od 20%, mogu tražiti dvojezičnu školu. Konačno živi u republici 700.000 Madjara, koji ta-

kodjer imaju najveće koncesije i uživaju mnoga prava.

Kako gleda oficijelna Čehoslovačka na problem manjina vidi se savsno jasno iz mnogih auktorativnih izjava vodećih političkih ličnosti Čehoslovačke. Citirat ćemo danas ovde momentalno mišljenje jednog od istaknutih čehoslovačkih političara, dra. Krofta, o manjinama u Čehoslovačkoj. Ovakvo razumne izjave rijetko se čuju, a za nas imaju pak naročito značenje.

Nedavno je bilo u Pragu ustanovljeno na inicijativu ministra dra. Krofta »Čehoslovačko društvo za proučavanje manjinskih pitanja«. Na ustanovnoj skupštini je dr. Krofta opširno tumačio potrebu i značenje toga društva. Medju ostalim je Krofta rekao:

»Protiv ovog društva kod nas neće biti otpora. Opravdanje bi bilo pitanje zašto se nije ustanovilo većije. U Beču djeluje već od 1923. poseban »Institut für Statistik der Minderheitsvölker«. Sam opstanak toga instituta, naročito njegov smjer i neprikriveni cilj, opravdava i utešmeljuje naš pothvat... U našoj državi imamo jako važne manjine po broju i historijskom razvoju, kao i po svojoj gospodarskoj i političkoj snazi. Iz tog dejstva proizlazi, da imaju manjinska pitanja za nas naročito, upravo životno značenje. Od pravilnog rješenja tih pitanja ovisi u velikoj mjeri budućnost naše države. Primjer bivše Austrije nam kaže veoma zorno, kako se može da osveti u mješanim državama nepravedan postupak većine s ostatim narodima. Taj primjer nam mora služiti za pobudu, da posvećujemo najveću pažnju manjinskim pitanjima u državi. To je važna dužnost onih, koji se moraju brinuti za sretnu budućnost države. To smo u prvom redu mi, pripadnici čehoslovačkog naroda.«

Iz te svijesti se je rodila misao, da ustanovimo zavod ili društvo za proučavanje narodnih manjina. Rješenje tog pitanja ne smije biti samo plod političkih pogadjanja, i zasjenih slučajnom političkom situacijom i površnim kompromisima. Naprotiv, to mora biti temeljito spremljeno temeljitim znanstvenim studijem različitih strana manjinskog pitanja. Taj studij ne smije se prepustiti profesionalnim političarima, koji nemaju zato mira, vremena ni stručnog znanja.

Zato će zadaća ovog društva biti, da značeno i promišljeno proučava manjinska pitanja u državi i u ostatim državama, na pravnoj, političkoj, administrativnoj, statističkoj, socio-ekonomskoj, geografskoj, historijskoj, narodno-gospodarskoj, kulturnoj bazi.«

U posljednjem broju našeg lista pisali smo o manjinama u Rumunjskoj, a sad smo se, eto, osvrnuli na prilike u Čehoslovačkoj. Iz izjave rumunjskog predsjednika vlade Jorge vidjeli smo, kako jedan razuman političar i naučenjak zdravo gleda na pitanje manjina kad kaže, da se »narodni pritisak osvećuje uvijek konično onome, ko ga provadja.« U slučaju Čehoslovačke vidimo, kako se odgovorni politički prestavnici čehoslovačkog naroda »brinu za sretnu budućnost države.«

Vijesti iz Julijiske Krajine

Jedan veliki proces pred specijalnim tribunalom

Trst, februara 1932. — Tršćanski list »Il Piccolo« od 14. o. m., a također i svi ostali službeni fašistički listovi donašaju ovaj službeni komunikat, datiran u Rimu 13. februara, koji mi doslovno prenašamo:

»Divljački napadaj u Kalu kod Kanala protiv jedne patrole finansijske straže. — Jedan teški teroristički zločin bio je organiziran i izvršen u oslobođenoj zemlji protiv nekoliko finansijskih stražara. Dne 30. novembra 1930. šest financa, koji pripadaju brigadi u Kanalu, u nedjeljno veče uputilo se je unajmljenim autom u Koprivišće, koje pada pod Kal. Pošto su se zaustavili oko pola sata u gostionu nekog Štefana Močnika, htjedao je da nastave put i pozvaše krčmara da plate račun za vino i kavu, što su popili. Ali za čudo, umjesto da krčmar dode, da si naplati račun, njeovim je sin donio još vina, koje su oni počeli da pišu, te su tako nešto otegnuli s odaskom.«

Automobil, kojim su napustili gostionu bio je učinio nešto više od jednog kilometra puta, kad li najedamput odjeknuše hitec iz pušaka i revolvera od strane osoba, koje su bile sakrivene u šumi, na mjestu, gde izlazi iz šume i jedan prečac. Napadači su iskoristili gustu maglu, koja je crna noć činila još crnijom nego obično, a profitirali su i time, što je cesta na tom mjestu strma, pa je automobil uzbrdo morao da vozi polaganje. Napadači su bili raspoređeni tako, da su mogli pogoditi u automobil naisigurnije. Uspjeli su da pogode jednim hitecem iz puške financa Cesara Rastelli-a, koji je od rane odmah umro.

Automobil je odmah ugasio fener, a to je onemogućilo napadačima, da i daljnijim hiteima pogode automobil. Ostali financi, koji su srećom ostali netaknuti sišli su na zemlju i u velikoj prisutnosti duha, fingirali su, da imaju na sebi oružje, te je jedan medju njima zaviknuo »Fuoco!« (Pucaj!), na što su napadači pobegli.

Istragom se je ustanovilo, da su financi bili sami kroz pola sata u jednoj sobi gostione, dok je u drugoj sobi, tik ove, bilo dvadesetak civilista, seljaka iz tog sela i okolnih naselja. Seljaci su kroz ono vrijeme, dok su financi bili u gostionu često izvirivali i motrili što rade. Gostionica je pak s naročitim interesom pitao stražare, kada kane nastaviti put, kamo idu, kojom cestom voze i u koji sat.

Prema kontradiktornim izjavama drži se, da je zasjeda zasnovana među raznim seljanima, koji su tom prilikom bili u gostioni, pa su ih vlasti zato aretilale. Strpljivom i mudrom istragom, koju su vršili istražni organi Specijalnog Tribunalnog moglo se je ustanoviti sve okolnosti, koje su prethodile dogodjaju, okolnosti, u kojima je napadaj uslijedio, a isto tako i ono, što se je iz tog dogodilo. Dokaznim sredstvima ustanovilo se je prave krive, a za nekoje postoje sumnje.

Ustanovilo se je, da je onoga dan u selu koje se prostire duž granice na jugoslavenskom teritoriju

All ipak držimo, da se može reći, da će za trenutak taj pritisak imati efekta, ali osvetiti će se u budućnosti...

»Gerarchia« (direktor Benito Mussolini) januar 1932.

Svi će morati da odgovaraju za djela, o kojima 1. član kr. dekreta od 12. decembra 1926. u vezi s čl. nom 26. prva stavka u zakonu od 25. novembra 1926., jer su u Koprivničku organizirali i izvršili jedan čin s namjerom, da izvrše pokolj, te su napali šest finansijskih stražara, koji su se u automobilu vozili u Kanal Tom prilikom ispalili su mnogo hitaca iz puške i provocirali su smrt stražara Cesara Rastellija.

Veliki proces bit će održan 22. februara pred Specijalnim Tribunalom. Predsjedat će general advokat Stringali Casanova, a optužbu će zastupati generalni prokurator comm. Fallace.

Ovo sve, kako smo rekli, citiramo doslovno iz fašističkih službenih listova.

TRI MJESECA ZATVORA ZA PRELAZ GRANICE BEZ PUTNICE

Gorica, februara 1932. — Tršćanski »Il Popolo di Trieste« od 13. o. m. javlja, da je pred goričkim sudom odgovarao Stanislav Kožuh. 21 godinu star, iz Oseka kod Šempasa, optužen, da je prešao granicu bez putnice. Kožuh je bio prešao granicu i otišao u Jugoslaviju da traži posla, ali mu nije uspjelo da nadje posla, pa se je vratio kući. Uhvaćen je na granici kod Hotedržice od milicije. Milicioneri su ga predali karabinjerima u Idriji. Bio je najprije predveden pred goričku preturu, koja ga je osudila na tri mjeseca zatvora i 2000 lira globe. Advokat, koji ga je branio uložio je priziv, pa je Kožuh doveden pred tribunal na sudjenje. Tribunal nije uvažio priziv, nego je potvrdio osudu preture, a Kožuh je povrh globe morao da plati i nove troškove.

ISKLJUČENJE IZ GORIČKOG FAŠJA.

Gorica, februara 1932. — Preko tršćanskog »Il Popolo di Trieste« »Ufficio Stampa« goričke fašističke federacije javlja, da je iz omladinskog fašja u Gorici isključen Franc Bavčar iz Černiče zbog »nedostojnosti«.

U JULIJSKOJ KRAJINI IMA NAJVVIŠE ŽIDOVU U ITALIJI.

Trst, februara 1932. — Rimski »Tribuna« od 10. o. m. iznala nekoje podatke o pučanstvu i konfiskaciji u Italiji. Od 41 milijuna 220.434 stanovnika u Italiji ima 41 milijun 60.936 katolika, a drugih konfesija je samo 159.498 stanonika. Od toga ima 139.000 pripadnika evangeličke crkve. Židova ima u Italiji 1.2 pro mille. Najviše Židova ima u Julijskoj Krajini i to 7.1 pro mille.

KOLIKO ČLANOVA IMA BALILLA ORGANIZACIJA?

Trst, februara 1932. — Državni podsekretar u ministarstvu prosjeće za tizički odgoj i predsjednik organizacije Balilla podnio je Massoliniju izvještaj o stanju organizacije Balilla koncem januara 1932. Koncem januara ove godine u čitavoj Italiji bilo svega ukupno balilla, avanguardista, malih i mladih talijanka 1.757.433 dok ih je koncem januara lanjske godine bilo 1.081.222. To znači da je organizacija u jednoj godini povećana za 676.211 članova.

PUCANJE U MAREZIGAMA.

Kopar, februara 1932. — Dne 3. o. m. u Marezigama se je dogodio jedan karakterističan slučaj. Kako tršćanski »Il Piccolo« od 4. o. m. javlja, toga dana u večer seljak Ivan Bresan izišao je puškom iz kuće bijesan i počeo da puca u jednu grupu mladića, koji su pred njegovom kućom bili. Bresan je opalio jedan hitac u sedamnaestgodišnjeg Antona Babića. Babić je bio pogđen od sačme na više mjesta i pao je teško izranjen. Bresan se je vratio u kuću, a seljani, koji su se strčali odnijeli su mladoga Babića k liješniku, koji mu je pružio prvu po-

moć, a zatim je bio prevezan u vrlo teškom stanju u koparsku bolnicu. Tako je prikazao dogodaj i »Popolo di Trieste« od istoga dana.

»Popolo di Trieste« od 5. februara donosi pod naslovom »Jedan ispravak« ovu vijest: »U vezi s našom noticom, koju smo objavili u kronici u jučerašnjem broju pod naslovom »Ludi čin jednog nasilnika«, podešta u Marezigama nas moli, da ispravimo tu našu noticu i da konstatujemo, da je onaj, koji je pucao to jest Ivan Bresan, fašista, šta više, jedan od osnivača fašja u Marezigama. On je bio neprestano proganjан od subverzivnih seljana, jer je uvjereni fašista i neprestano su ga napadali, tako da su mu bacali kamenje u prozore kuće, a u tim je djelima učestvovao i ranjeni Babić.«

I »Piccolo« od 5. februara donosi, prema podešatovoj verziji, noticu, da je Bresan zaslужni fašista, zapravo jedan od najoduševljenijih fašista u Marezigama. On je, navodno, pucao izazvan.

IZ OPATIJSKOG FAŠJA.

Opatija, februara 1932. »Ufficio Stampa« riječke fašističke federacije objavljuje u tršćanskom »Piccolo« od 5. o. m. ovo: »Federalni sekretar advokat Ruggero Gerbaz, uvezši u obzir opće mišljenje čitavog direktorija, smatra, da je inkompatisibilno, da camerata Mario Petris ostane i dalje u direktoriju opatijskog fašja, pa je opozvao njegovo imenovanje.«

CARLO MECCHIA ADMINISTRATOR RIJEČKE BISKUPIJE.

Rijeka, februara 1932. — Vatikan je imenovao upraviteljem riječke biskupije po smrti biskupa Saina, Carla Mecchii kaptolskoga prepošta tršćanske biskupije. On je rođen u Muggi 1870, u familiji, koja je dala erki nekoliko odličnih prelata. Kako piše »Il Piccolo«, Mecchia smatraju jednim od najsposobnijih talijanskih svećenika u Istri. Nauke je svršio u sjemeništu u Rimu, a polazio je i univerzu u Rimu, gdje je postao doktorom kanonskog i civilnog prava. Svećenikom je zaređen 1892. Službovao je većinom u Trstu. »Piccolo« kaže: »Novi administrator najbolji je patriota... Pozna dušu i potrebe naroda, a govori i njemački te slovenski...«

MILICIONER I SUDAC PRED SUDOM.

Trst, februara 1932. — Preko tršćanskim apelacionim sudom vršio se je dne 4. o. m. u drugoj instanci proces o sukobu, koji je nastao između cestnog milicionera Sorzia i pretora (suca) u Vodnjanu dra Posteta, jednog novembarskog dana prošle godine. Milicioner je na cesti opazio jedan automobil zaustavljen na nepropisnoj strani. On je došao odmah do automobila i naredio je gospodinu, koji je bio unutra, da odmah premjesti automobil. Taj gospodin bio je vodnjanski sudec dr. Postet. Dr. Postet nije htio da posluša, a milicioner je na to postao grub. Sudac je zato predao milicionera puljskom tribunalu. Puljski ga je tribunal bio osudio, a sad ga je prizvani sud u Trstu rješio, jer je on kao milicioner morao tako da postupa prama sucu. To donaša »Piccolo« od 5. o. m.

SUKOB KARABINJERA S CIVILISTIMA KOD ŽMINJA.

Pula, februara 1932. — Pod tim naslovom donaša tršćanski »Il Piccolo« od 2. februara vijest, u kojoj kaže: »Pred nekoliko dana, jedne noći otišlo je iz karabinjerske stanice u Žminju pet karabinjera pod vodstvom brigadira Gargiuolija u patrolu. Kad su došli u blizinu mjesta, koje se zove Gradina, karabinjери su opazili tri civilista, medju kojima su prepoznali i nekog Martina Grubišića, kojeg potražuje sudska vlast. Brigadir je pozvao Grubišića, i ostale, da se zaustave, ali Grubišić

umjesto toga izvuče revolver i opali pet hitac na karabinjere. Na sreću nije pogodio. Karabinjeri su nato digli puške i počeli su da pucaju, ali civilisti su uspjeli pobjeći. Karabinjeri su se dali u potjeru za njima i uspjeli su uhvatiti nekog Matu Božilu Ivanovog, kod kojeg su našli tri boce rakije i jedan kilogram kave. Božila je pod jaksom pratnjom odveden u puljske zatvore. Po Žminjštinu krstare jakе karabinjerske patrole, da uhvate ostalu dvojicu napadača.«

NOVA LISTA PROMIJESENIH PREZIMENA OBJAVLJENA U FAŠISTIČKOJ STAMPI.

Trst, februara 1932. — »Il Popolo di Trieste« od 7. februara donosi jednu novu veliku listu prezimena, koja su prefektovim dekretom promijenjena sa slovenskog na talijanski oblik. Medju tim prezimenima su i ova: Babić u Balbi, Škerjanc u Scherani, Valić u Valli, Vatovec u Vatta, Runtić u Rondi, Muslavić u Monsalvi, Svetina u Santi, Pangher u Pangaro, Miloh u Millo, itd.

POŽAR ŠUME NA NANOSU.

Trst, februara 1932. — Tršćanski »Il Piccolo della sera« javlja u svom broju od 2. o. m., da je na Nanosu planula šuma i da se je požar uslijed bure bio jako raširio. Milicioneri, vojska i vatrogasci gasili su šumu čitavu noć.

ŽELJA JEDNOG UMIRUĆEG.

Trst, februara 1932. — U Vrhovlju kod Gorice umro je prošlih dana mladić Miroslav Lavrenčić, star 22 godine, član omladinskog fašja. Kako javlja »Il Piccolo della sera« od 3. o. m. mladić je prije nego što je izdahnuo zamolio oca neka podje do političkog fašističkog sekretara i neka ga zamoli, da ga mrtvog obuku u fašističku uniformu i da ga fašisti odnesu na groblje. Politički sekretar Zani, uvažio je posljednju želju pokojnika i naredio, da više, da pogreb bude što svečaniji.

ISTINA O D'ANUNZIJEVOM PREZIMENU.

Rijeka, februara 1932. — Poznato je, da se o D'Anunzijevom prezimenu mnoge stvari pričaju. Govori se, da se on uopće ne zove D'Annunzio nego Rapagnetta i da je rodom poljski židov. Na sve te glasove osvrće se ovih dana rimska »Tribuna« i kaže, da se iz najnovijeg sveska velike talijanske Enciklopedije može da vidi, da »veliki talijanski pjesnik i junak« nosi doista svoje pravo ime. U Pescari, gdje je D'Annunzio rođen postoje dvije odlične familije, od kojih se jedna zove D'Annunzio, a druga Rapagnetta. Gabriele je potekao od loze Rapagnetta. Njegov otac je rođen Rapagnetta, ali u mladosti, prije, nego li se je Gabriele rodio, njegov je otac bio posinjen od familije D'Annunzio, pa je promijenio po zakonu i ime i postao je D'Annunzio. Gabriele se, dakle, nije odrekao svog pravog imena, nego nosi ime, koje mu po zakonu pripada.

VELIKA FAŠISTIČKA IZLOŽBA.

Trst, februara 1932. — Tršćanska fašistička federacija javlja, da je organizirala sakupljanje materijala za veliku fašističku izložbu fotografija, dokumenata i uspomena na prve početke fašizma. Na toj će izložbi biti izložene i uspomene na riječki pothvat, a naročito odjeljenje bit će posvećeno borbi, koju je fašistički škvaldrizam vodio »nožem u Zubima i bombama« po tršćanskim ulicama i provinciji protiv subverzivnih elemenata. Tako javljaju fašistički listovi.

ISKLJUČENJA IZ GORIČKOG FAŠJA.

Gorica, februara 1932. — »Ufficio Stampa« goričke fašističke federacije javlja, da je federalni sekretar isključio iz omladinske fašističke

organizacije »radi apsolutnog poimanjanja fašističke djelatnosti« slijedeće faštiste: Bojana Čuka, Borisa Kerševana, Marija Massia, Alda Pertinie, Bruna Rosconia, Atilija Maranija. Za tri mjeseca izgubili su fašističku legitimaciju: Emilio Brajdotti, Ivan Anconetti, Edvard De Leitenburg, Jožef Drufovka, Jakov Galiussi, Petar Moratti, Josip Vidoni, »jer malo fašistički djeluju.«

VELIK POŽAR U MATULJAMA.

Opatija, februara 1932. — U Matuljama je dne 30. januara u noći planula kuća br. 16, vlasništvo Rudolfa Permana. Vatrogasci su imali mnogo posla da ugase veliki požar. Šteta iznosi 50.000 lira.

A 14 ANNI DALLA GUERRA...

Trst, februara 1932. — Pod tim naslovom javlja tršćanski »Il Popolo di Trieste« ovu karakterističnu vijest: »Danas je gorički pokrajinski tehnički ured primio od Vrtlarskog poduzeća u Pistoji jedno pismo ovako adresirano: »All Ufficio tecnico Gorizia (Görz).« Kad bi pošiljka bila došla iz Njemačke mi se to neće uveno, da u Pistoji ima Talijana, koji neznaju, da je Gorica već četrnaest godina u talijanskim granicama...« Tako »Il Popolo di Trieste.«

ZA NEZAPOLENE U PULLI.

Pula, februara 1932. — »Il Popolo di Trieste« od 9. februara donosi jedan članak u kojem govori o velikoj nezaposlenosti, koja vlada u Puli. U tom je članku rečeno, da u Puli ne bi bilo toliko bijede, kad bi se posao podijelio pravedno, to jest, kad se ne bi nekim davalio dva, tri posla, zato jer su »zaslužni«, dok se drugi bacaju na ulicu. Apelira se na pravednost i oštrot osuđuje protezionizam.

JOŠ JEDAN POŽAR U MATULJAMA.

Opatija, februara 1932. — Dne 3. o. m. planula je blizu Matuljama na Gornjem Kosovom jedna šuma. Vatrogasci, milicioneri i karabinjeri gasili su nekoliko sati. Požar je bio zahvatio 6000 četvornih metara šume.

JEDAN POŽAR U VOLOSKOM.

Opatija, februara 1932. — Dne 6. o. m. popodne planula je u Voloskom u blizini zatvora šuma. Gorilo je 2700 četvornih metara šume. Vatrogasci su imali mnogo posla. Ovo je šesti požar u okolici Opatije u posljednjih mjesec dana.

NEKOLIKO POŽARA.

Trst, februara 1932. — Koncem januara planulo je u raznim krajevima Istre nekoliko požara. Tako su gorile šume u okolici Herpelja, Materije i Ilirske Bistre.

PREGLEDAVANJE PUTNICA NA TALIJANSKIM JADRANSKIM PRUGAMA.

Trst, februara 1932. — Tršćanski »Il Piccolo della sera« od 1. februara javlja iz Rima, da je ministarstvo unutarnjih poslova odredilo, da se na parobrodarskim linijama Ancona—Rijeka i Ancona—Zadar neće više pregledavati putnike od strane pogrančene policije, kao što se je to do sada najstrože provodjalo. I Rijeka i Ancona su zapravo pod Italijom, ali uza sve to putnici, koji su se na tim parobrodima vozili moralni su imati legitimacije, kao da putuju u inozemstvo. Sad je to ukinuto, da bi se privuklo što više putnika na te pruge. Ovu je vijest Komesarijat za turizam raširio po čitavoj Italiji, a takodjer i u Čehoslovačkoj, Njemačkoj, Austriji i Mađarskoj.

U OPATIJI ĆE BITI OBUSTAVLJEN TRANVAJSKI PROMET.

Opatija, februara 1932. — »Il Piccolo della sera« javlja, da se je ovih dana u Opatiji održala jedna sjednica, na kojoj je zaključeno, da se ima obustaviti tramvajski promet »Društva električnih željeznica.« — Opatija će ostati, dakle, i bez tramvaja.

»SIGNIFICATIVO GESTO DI UN' ALLOGLOTTA.«

Trst, februara 1932. — Pod tim naslovom donaša »Il Piccolo della sera« od 1. februara vijest iz Postojne, u kojoj kaže, da je jedna gospodjica Slovenka, prije nego što je napustila rodno mjesto, na odlasku za Jugoslaviju, gdje se ima vjenčati s jednim jugoslavenskim državljanom, poklonila postojnskoj organizaciji Balilla u fond 100 lira.

DVIJE VIJESTI IZ VODICA U ČIĆARIJI.

Vodice, februara 1932. — Nedavno nas je napustila čestita i hvalljivredna poštanska činovnica. Mi žalimo za njom i želimo joj u novoj postojbini svaku sreću.

Pred zvonikom u našem selu bio je postavljen jedan stup od kamena, na kojem je uklesan fašistički grb. Taj stup visok je 180 cm, a širok 75 cm. Postavljen je na križanju cesta Buzet-Obrov i Vodice-Podgorje. Nedavno je neko odbio polovicu grba. Već se duže vremena vodi stroga istraga u toj stvari, ali do danas je bez rezultata.

ARETACIJE IN OBSODEBE NA VIPAVSKEM.

Ajdovščina, februara 1932. — Fašistični tržaški listovijavljajo: Karabinjerji iz Podkraja v Hrušici so aretirali te dni 26-letnega Rudolfa Devetaka iz Gabrja, ki so ga ustavili na poti, ko je ravno hotel bežati preko meje. Devetak je karabinjerjem povedal, da je hotel s trebuhom za kruhom, ker je bil že dolgo časa brez posla in zasluga. Oddali so ga v Ajdovščino, kjer ga je sodnik že naslednjega dne obsodil na 3 mesece zapora in 2000 lir denarne kazni. — Istega dne je bil iz enakih razlogov obsojen tudi Ivan Pirjevec na isto kazen. Karabinjerji so nadalje prijavili sodišču Josipino Kodeljo in Emilijo Nusdorferjevo iz Dupla pri Vipavi. Obe dekleti sta se brez potnih listov izselili v inozemstvo in karabinjerji so prestregli njuna pisma ter jih nato prijavili sodišču. Goriškemu sodišču pa so vipavski karabinjerji izročili Matijo Peva in Stanislava Ježa iz Vrhpolj ter Ladislava Česna iz Goč, ki so jih osumili, da so delovali proti državi.

NOVA ZDRAVŽITEV ITALIJANSKIH PAROPLOVNICH DRUŽB

Trst, februarja 1932. — Po poslednjih velikih dveh fuzijah italijanskih paroplovnih družb na Jadranskem in severnem Tirenskem morju, sta se sedaj združili še južnotirenski pomorski paroplovni družbi »Floria« in »Citra«, ki sta si nadeli ime »Navigazione Tirrenia« z generalno direkcijo in sedežem v Napoliju. Združitev se je izvršila po prizadevanju vrhovnih državnih oblasti. Vlada, ki podpira vse paroplovne družbe, je hotela s tem tudi Napulju garantirati vsaj do neke mere njegovo bodočnost in prestiž na morju. Nova paroplovna družba bo oskrbovala italijanske proge ob Sredozemskem morju ter pomorske zvezne kolonijami in Vzhodno Afriko. Po djetje razpolaga z 39 parniki po 3500 do 8000 ton.

RAD »ITALIE REDENTA« U PROŠLOJ GODINI.

Trst, februara 1932. Trščanski »Il Piccolo« od 10. o. m. donaša oširan izvještaj o radu udruženja »Italia Redenta« u godini 1931.

Iz ovog izvještaja se vidi da je tokom prošle godine u dječjim skloništima koja ovo društvo izdržava u Julijskoj Krajini i Južnom Tirolu bilo 11.440 djece. Dječjih skloništa imo 234. Od ovoga broja na pokrajinama u Julijskoj Krajini odpada: Udinska 9 dječjih skloništa sa 332 djeteta, Gorička 48 skloništa sa 2.340 djece, trščanska 22 skloništa sa 990 djece, Istarska pokrajinama 50 skloništa sa 2.000 djece. Riječka pokrajinama 19 skloništa sa 735 djece. Društvo »Italia Redenta« finančira vlada. To-

kom prošle godine predsjednik vlade Mussolini dao je ovome društvu 1.300.000 talijanskih lira. Ministarstvo financija dalo je 900.000, ministarstvo prosvjetne 713.000, ministarstvo unutrašnjih djela 45.000, ministarstvo saobraćaja 20.000 lira. Prihodi iznosili su 3.199.358 lira. Predsjednica društva je vojvotkinja od Aoste.

PROCES ZROTIV LUDVIKA ŠPACAPANA, Dra. KRALJA I Prof. BERNARŽIKA U GORICI.

Gorica, februara 1932. — Trščanski »Il Piccolo« javlja: U utorak dne 9. o. m. vršio se je pred goričkim tribunalom, kao pred drugom instancem proces o prizivu, koji su uložili Ludvik Špacapan, ravnatelj Katoličke tiskarne u Gorici, te novinari dr. Janko Kralj i prof. Rado Bernaržik, radi osude u prvoj instanci, pred goričkim pretorom. Pred godinu dana je Katolička tiskarna u Gorici izdala publikaciju »Gospodar«. Policija je »Gospodar« odmah zaplijenila i stavila pod optužbu imenovanu trojicu, jer da je navodno publikacija izšla, a da nije imala priznatog odgovornog urednika. Na procesu su se optuženi stavili na stanovište, da »Gospodar« nije bio periodična publikacija, koja mora imati glavnog urednika, nego da je to bila brošura. Sudac je dao pravo državnom odvjetniku, koji je zahtjevao osudu, jer se radi o publikaciji, koja je periodična i koja mora imati odgovornog urednika. U prvoj instanci su bili osudjeni Špacapan na 4 mjeseca zatvora i 400 lira novčane kazne, a Kralj i Bernaržik svaki na 4 mjeseca zatvora i 200 lira novčane kazne. Optuženi su uložili priziv na tribunal. Ali tribunal je potvrdio osudu iz prve instance i osudio optužene povrh toga još na nove troškove. Optužene je branio advokat Cioella. Optuženima je dana mogućnost još jednog priziva i to na apelacioni sud u Trstu. Oni su taj priziv već uložili.

»ITALIA REDENTA« DIJELI HRANU.

Trst, februara 1932. »Il Popolo di Trieste« javlja, da veliko udruženje za promicanje talijanske škole u Julijskoj Krajini podijeljuje dnevno u istarskoj, trščanskoj i goričkoj pokrajini 1500 objeda za djecu, koja polaze školu. Obid se sastoji od juhe, u kojoj po koji put ima i mesa, te od 100 grama kruha.

SASTANAK FAŠISTIČKIH PRVAKA IZ OKOLICE TRŽIČA.

Trst, februara 1932. Kako javlja »Il Popolo di Trieste«, dne 4. o. m. održan je u Tržiču (Monfalconu) jedan sastanak svih fašističkih prvaka iz one zone pod predsjedanjem sekretara trščanske federacije Perusina. Na tom sastanku donesen je izvještaj o sadanju radu u toj zoni i prihvaćene su direktive za pojačanu akciju.

PROCES U GORICI ZBOG PRELAZA GRANICE BEZ PUTNICE.

Gorica, februara 1932. Trščanski »Il Popolo di Trieste« donaša u svom broju od 7. februara, da je gorički tribunal osudio na 3 mjeseca zatvora i 2000 lira globe Viktora Glešića, jer je prešao granicu bez putnih isprava. Glešić se je vratio iz inozemstva i bio je ulovljen.

OPTUŽBA ZBOG KRIOMČARENJA

Ajdovščina, februara 1932. »Il Popolo di Trieste« javlja, da je finansijska straža u Velikim Žabljam kod Ajdovščine otkrila u jednoj konobi da Alojz Bačar tajno peče rakiju. Našli su mu 19 litara rakije. Bačar je predan sudu.

NOVI PODEŠTAT U GRAHOVOM.

Gorica, februara 1932. — Na predlog goričkog prefekta ministarstvo unutrašnjih poslova imenovalo je podeštatom u Grahowom (Gorička) člana fašističke stranke Antona Bonasi.

OPTUŽBA ZBOG RADIA.

Trst, februara 1932. — U jednom selu kod Idrije imala je Karolina Kramer radio. Pred par dana došli su joj u stan financi i obavijestili je, da je protiv nje podnesena tužba, jer je držala radio, a da zato nije imala pravo.

ARETACIJE U OKOLICI IDRIJE.

Gorica, februara 1932. U okolici Idrije bili su ovih dana aretirani i prijavljeni vlastima, a da se motiva još nezna, Andrej Pavšič i Štefanija Mohočik.

USPINJAČA NA UČKU.

Rijeka, februara 1932. — Na Rijeci se je nedavno ustanovilo akcionersko društvo, koje ima zadaću, da izgradi žičnu uspinjaču na Učku i to iz Lovrana. Društvo raspolaže s akcioneškim kapitalom od milijun lira. Pruga bi imala biti duga 5600 metara, pa bi prema tome to imala biti najdulja žična uspinjača u Evropi. Vožnja bi imala trajati 20 minuta. Visinska razlika izmedju polazne i posljednje stanice iznašala bi 1400 metara. U vozu će biti mješta za 22 osobe. Troškovi su proračunani na 2 i pol milijuna lira. Od toga bi 1 milijun bio pokriven akcijским kapitalom, a ostala 2 i pol milijuna imalo bi se skupiti zajmovima. Vožnja gore i dolje stajala bi 12 lira. Računa se na 40.000 putnika godišnje.

TRI VESTI IZ IDRIJE.

Idrija, februara 1932. Dosedanjna poštna upraviteljica gdje Jocari Livija je po štiriletnem službovanju zapustila Idrijo. Ta vest je bila u vsej okolici sprejeta z zadovoljstvom na znanje. Postavljena je bila na razpoloženje. Idriječani ji kličejo: srečno za večno! Na njeno mesto je prišel uradnik Canfrigo Ivan, ki je doslej upravljal pošto v Tolminu.

Pevski zbor će dalje bolj peša, ker se vse mlajše moći odpravljajo v svet za kruhom. Ko je dospel v Idrijo italijanski kapelnik Ferari, je prevzel mesto pri godbi dotedanjemu kapelniku in organistu Uršiču. Ferari je organiziral tudi svoj pevski zbor in vanj so spravili okrog 40 domačih pevcev, deloma cerkvenih, deloma drugih. Zato je cerkveni pevski zbor, ki ga še vedno vodi g. Uršič, toliko šibkejši.

Tu je bil dne 11. februara pokopan mizarski moister g. Mirko Rupnik. Prešnjo soboto je nenadoma zbolel, sedaj pa ga že krije zemlja. Bil je obče spoštovan kod trden in značajen narodnjak. Naj počiva v miru!

PO 15 LETIH IZ RUSKEGA UJETNIŠTVA.

Trst, februara 1932. — Iz Podgrada v Istri poročajo: Te dni se je po 15 letih vrnil domov iz Rusije Ivan Cijak. L. 1917. je odšel na fronto in sicer v Galicijo, kjer je padel v rusko ujetništvo. Doma so bili seveda vsi prepričani, da je že davno mrtev.

NOVE CERKVE IN SOLE.

Trst, februara 1932. V Škofijah pri Kopru so položili temeljni kamen za novo župno cerkev. — Gorički deželni odbor je dovolil občini Komen, da najame posojilo v znesku 300.000 lir za zgradbo treh novih šolskih poslopij pri Sv. Ivanu, v Gabrovici in na Gorjanskem.

SMRTNA NESREČA NA CESTI.

Gorica, februara 1932. — Obid Ivan je dne 1. februara peljal s svojim avtomobilom hlobe od doma v Cerknem proti Sv. Luciji, ko mu je nenadoma privozil nasproti neki drugi avto. Obid se je hotel umakniti, a je pri tem zadel z avtomobilom v zid. Hlobi so zdrsnili proti krmilu in stisnili voznika ob krmilo. Obid je zabil težke poškodbe. Prepeliali so ga v idrijsko bolnico, kjer je 5. t. m. umrl po strašnih mukah. Pokopan je bil v Idriji ob veliki udeležbi svojih rojakov Cerkljanov in Idrijčanov.

TURISTIČKI PROMET U OPATIJI I LOVRANU U GODINI 1931.

Trst, februara 1932. — »Il Piccolo della sera« od 11. o. m. donaša iz 4. knjige »Studii turistici«, koju izdaje ured za turističku propagandu u Opatiji, podatke o prometu stranaca u godini 1931. Prema tim podacima vidimo, da je u Opatiji broj gostiju u prošloj godini pao za 18.54% prama godini 1930, a broj dana, koje su gosti proboravili u Opatiji za 14.90%. Novčani promet u turističke svrhe pao je pak za 30%. U godini 1931. bilo je u Opatiji 32.597 gostiju, a od toga 4.107 Talijana, dok su ostali bili stranci. U godini 1931. prema narodnostima porasao je broj Talijana. Stranaca je g. 1931. bilo u Opatiji 28.490, to jest za 7.748 manje nego 1930., kad ih je bilo 35.938. Pao je broj Nijemaca za 4121, Madžara za 1563, Čehoslovaka za 476 i Poljaka za 443. — I u Lovrangu je promet stranaca u opadanju. Godine 1931. bilo je u Lovrangu 358 talijana i 6.466 stranaca, dok je 1930. bilo 385 talijana i 7.260 stranaca. Gosti su u prošloj godini bili u Lovrangu ukupno 100.570 dana, dok su u 1930. godini bili 125.415 dana.

MOMČAD NA COSULICHEVIM BRODOVIMA.

Trst, februara 1932. — U posljednje vrijeme vrši se revizija momčadi na brodovima Cosulichevog parobrodarskog društva, koji su sad prešli u vlast genoveškog društva »Italia«. Trščanski »Il Piccolo« od 13. o. m. piše u članku s naslovom »Equipaggi« o toj reviziji i tuži se, da se pri tom zapostavljaju i otpuštaju trščanski mornari, a namještaju mornari iz stare Italije. »Il Piccolo« pozivlje ministra saobraćaja Ciana, neka uzme u obzir specijalno težak položaj Trsta i ekonomski očajne prilike Trsta, pa neka naredi obzir prema trščanskih mornara.

KPVAVI KARNEVAL U ALTURI

Pula, februara 1932. — Posljednji dan karnevala prošao je u Alturi kod Pule u znaku krv. Rudolf Plešnik napao je nožem Laudarića Ivana. Laudarić je teško ranjen prezen u pulisku bolnicu. Napadač je bio od karabinijera uhapšen i odveden u puljske zatvore.

U PULI JE UHAPSEN JEDAN MLADIĆ IZ SVETVINČENTA, JER SE NIJE POKORAVAO POLICIJSKOM AGENTU.

Pula, februara 1932. — Ivan Zidarić star 27 godina iz Svetvinčenta vozio se je u puljskom tramvaju i pritom se je porječkao s konduktrom. Intervenirao je policijski agent De Rosa. Zidarić nije htio da se pokorava naredjenju agenta, pa ga je zato agent uhapsio. Ali nije mogao da ga odvede na nikoli način u zatvor, jer se je Zidarić tome opirao. Ulicom su slučajno prolazili milicijeri i nekoliko se je njih oborilo na Zidarića, syladaše ga i odvedoše u zatvor. Bit će predveden pred sud, jer se je opirao policijskim organima.

SASTANAK FAŠISTIČKIH PRVAKA U SEŽANSKOM OKRUŽJU.

Trst, februara 1932. — Kako javlja trščanski »Il Piccolo«, dne 13. o. m. satali su se u Sežani na konferencu svi fašistički pravci i podeliti općina iz sežanskog kraja. Konferenci je predsjedao Grazioli fašistički sekretar u Sežani. Na tom su sastanku primljene direktive za pojačanje fašističke akcije na trščanskem Krasu.

OKOLI 200.000 NEMCEV V ITALIJI

Trst, februara 1932. — Agencija Stefani je priobčila podatke o izidu ljudske štetje v bocenski provinci kjer prebivajo po večini Nemci. Po tem poročilo so našteli v provinci 195.177 Nemcov, 65.508 Italijanov in 1885 Slovanov.

POŽAR U ŠEMPASU.

Trst, februara 1932. Pred nekoliko dana zapalila se je u Šempasu kuća posjednika Antona Grudena. Požar se je jako razvio i uništio kuću. Gruden trpi štetu od 10 hiljada lira. Kako je nastao požar nezna se.

Talijani na obali Kraljevine Jugoslavije

U našem je listu bilo već govorao djelu g. dra I.ve Rubića, koji je nedavno izšlo u Splitu, na našem i na francuskom jeziku, pod naslovom »Talijani na Primorju Kraljevine Jugoslavije«. Dozvolom autora donosimo danas u našem listu ovo interesantno poglavje iz tog važnog djela, koje je imalo velikog odjeka u svijetu, a naročito u Italiji.

Talijana ima svega na našim obalama 5.609 po stanju 1. juna 1929. god., a po stanju 1. juna 1930. god. samo 4.900. jer se kroz posljednju godinu dana iselilo 709 lica. Naprava cijekupnom pučanstvu naših obala, koje broji 764.699 žitelja, Talijani pretstavljaju 0.64%.

Razmatrajući, gdje su oni po absolutnom broju najviše aglomerirani, vidjećemo da ih ima, koji žive skupno iznad 100 žitelja u ovim mjestima:

Split	1309
Krk	759
Sušak	644
Dubrovnik	503
Drenova	380
Korčula	137
Trogir	132
Sibenik	128
Hvar	89

U svim ostalim mjestima ih je mnogo manje od 80.

Ako pogledamo koliko je Talijana u pojedinim mjestima, izraženo u postocima prema Jugoslavenima, njihova aglomeracija izgleda drugačije:

Krk (grad)	43.12%
Drenova	27.53%
Vrnjak	9.23%
Korčula	6.92%
Dubrovnik	5.85%
Silba	4.90%
Sušak	4.86%
Hvar	4.34%
Trogir	4.04%
Skradin	3.69%
Split	3.51%
Solin	2.87%
Mokošica	2.81%
Kraljevica	2.41%
Koločep	2.29%

Ovdje sam pobrojio samo ona mesta, u kojima je Talijana do 2% u relaciji prema Jugoslavenima: mesta ispod 2% nisam spomenuo. Iz pronatranja absolutnog broja vidimo, da je jedini Split, u kojem je Talijana aglomerirano više od 1.000, na drugo mjesto dolazi Krk, pa Sušak. Relativni nam brojevi drukčije govorile. Ovdje su da razjasnim, odakle veći broj Talijana u nekim mjestima.

Krk je od davne na našoj obali bio u osobitoj vezi sa Italijom radi trgovine drvljem i radi ribarstva. Isti način života i iste prilike dovele su tijekom vijekova veliki broj obitelji iz Italije u mjesto Krk, te su tu i ostale. Otale njihova težnja prema Italiji i njihova talijanska prezimena. A brojni slavenski stanovnici grada postali su kmetovi talijanskih zemljovlasnika te dijelom iz obzira, dijelom iz pritisaka moralni su ti koloni da slijede i političke ideje svojih gospodara. Pored toga na Krku se najduže sačuvala grana izumrllog starog dalmatinskog jezika, o kome su pisali M. Bartoli i P. Skok.¹⁹⁾ Pred malo godinu umro je Grgur Udina, koji je posljednji dobro govorio jezik staro-dalmatinski i vegliotto. U gradu Krku je utječaj starog dalmatinskog elementa bio tako jak, da je mnoge izraze svoga jezika prenio ne samo u hrvatski jezik, nego i u mletačko narjeće, a grad sam dugi je sačuvao svoju duhovnu vezu sa Italijom i nakon propasti Venecije. Austrija je to stanje svim sredstvima podupirala, jer je njezino protoslavensko politici konvenitalo, da ima usred najčišćeg hrvatskog pučanstva, koje je isto toliko žilavo, ako ne i više, od Vegliotta u čuvanju svoje starine, jedan tudinski jezični i narodni otočić. Ona je zato mnogim doseljenim Talijanima priznavala austrijsko državljanstvo. Austrija je zabilježila god. 1910., da je u gradu Krku bilo 37 stranih državljanina (Staatsfremde). Od tih je barem 20, dakle preko 50% Talijana, od ostalog pučanstva govorile obično talijanski 1.434 (Umgangssprache — Lingua parlante — saobraćajni jezik). Danas je pak u gradu Krku 759 Talijana (43.12%), od kojih je 1 samo rođen u Italiji, dok su ostali optirali. Težnja za Italijom iza propasti Austrije opet se probudila u starim Talijanima, koji su silom prilika postali Austrijanci; ta je težnja bila na vrhuncu, kad im je D' Annunzio preko svojih arđita obećavao razna dobra, budu li optirali za Italiju. Tako je došlo do velikog broja optanata, ako se mnogi i kaju što su to nčinili te sada ponovno pitaju državljanstvo Jugoslavije, jer vide, da ih je Italija napustila ne izvršujući svoja obećanja Talijanski podanići u Krku imaju 45% talijanskih pre-

zimena, ostalo su im slavenska; po zanimanju su trgovci, težaci, a osobito ribari. Interesantno je, da nigrje na našoj obali, nema tipa ribarske lade zvane «bragoz», kakav je raširen od Rimina do Caorla na Talijanskoj obali, već samo u gradu Krku. To je jedan od dokaza, da su ti Talijani tek u zadnje vrijeme doselili u Krk. Krk je političko i gospodarsko središte otoka te žiteljstvo k njemu gravitira. Zato je omogućen život Talijana u mjestu. Oni imaju osnovnu školu sa 90 djece, zabavita sa 33 djece i žensku stručnu školu sa 33 učenice. (Ovo je podatci naše statistike za god. 1928.-29.). Ostalih kulturnih društava nemaju.

Ali dok je broj Talijana u samom mjestu ostao 759, na otoku Krku je drukčije. Kad je od doba Petra Krešimira na otoku započeo jači pokret glagoljaša za Vnaka, Zdede i Potepe 1060. god., pa za kralja Zvonimira, čija je darovnica zapisana na bašćanskoj ploči oko god. 1100., zatim preko Frankopana, otok je Krk uvijek imao isključivo slavensko žiteljstvo. To potvrđuje i sam Talijanaš N. Petris, bivši načelnik grada Krka.²⁰⁾ »La cui popolazione (dell' isola) numericamente superiore e quella della città sarebbe esclusivamente croata — čije je žiteljstvo (otoka) brojnije nego u gradu te je isključivo hrvatsko.«

Na drugom mjestu po mnošini talijanskih podanika dolaze u sjevernom primorju Drenova i Sušak. Drenova je malo mjestanstvo iznad Rijeke, od čijeg je teritorija jedna trećina pripala Italiji, a dvije trećine Jugoslaviji. Ali i ovaj veći jugoslavenski dio gravitira k Rijeci. Njegovo siromašno žiteljstvo ide u Rijeku da svojim žuljevitim rukama zaradi svoj nausni hljeb. Budući da su Talijani počeli uskraćivati posao našim državljanima, siromašni ljudi iz Drenove bili su prisiljeni da optiraju za Italiju ili da sele. Tako je došlo do velikog broja optanata za Italiju. Na Sušaku se pak doselio priličan broj Talijana i to većinom iz trgovackih razloga, kad je na Rijeci trgovski život počeo da opada. Tako na Sušaku nema optanata, već su samo talijanski državljanji. Pored toga je na Sušaku veći broj istarskih emigranta, koji su morali ostaviti svoj zavičaj. Oni su čisto slavenskih osjećaja, ali nisu još dobili naše državljanstvo. Kako u Drenovi tako i na Sušaku talijanski podanici nemaju školu za svoju djecu ni kulturnih društava, jer sve to nalaze na Rijeci, kamo mogu lako da idu.

Priličan broj talijanskih podanika nalazi se u Silbi. To je mornarsko mjesto. Većina muškaraca je bila uposlena za Austriju na Lloydu i dobro je živjela, a kad je nastao slobom Austrije, oni su se veselili kao i svi ostali Jugoslaveni stvaranju svoje narodne države. Talijani su iz Rapalla zahtjevali, da mornari na Lloydu moraju optirati za Italiju ili napustiti brod. Mnogi su bili u dvoumici, što da učine. Velika većina ih je optirala. Oni su ostali na brodovima, manjina pak je napustila brodove i vratila se u svoje mjesto. Tako je došlo do tolilikog broja optanata u Silbi, iako 90% od njih ima čisto slavensko prezime. Danas je 50% od tih optanata vani Silbe, jer su se mornari preselili sa svojim obiteljima u Trst, gdje je sjedište Lloyd-a.

U Rabu je odavnina bilo nekoliko talijanskih obitelji, koje su osjećale za Italiju i zato optirale za nju. Te obitelji imaju talijanska prezimena, pa se po dokumentima dade dokazati da su pred nekoliko decenija došle iz Italije. Nekoliko obitelji sa otoka prešlo je u Italiju, kad ih je ona za okupacije zamamila raznim obećanjima

U okolicu Zadra, dakle u mjestima srezovala Preka, Biograda i Benkovea nalazi se maleni broj optanata, koji su uslijed prijašnjih i sadašnjih veza sa Zadrom postali talijanski državljanji. Neki su od njih bili i ostali stari autonomaši, koji su odavnina po selima bili stupovi jedine preostale talijanske općine u Zadru; drugi su za okupacije zavedeni talijanskim obećanjima prešli u talijansko državljanstvo. Pored toga neke bogatije obitelji iz Zadra imaju imanja u susjednim mjestima. Kad je Zadar pripao Italiji, na njihovim imanjima su i nadalje ostali naši ljudi, koji su iz obzira prema gospodarima ili na njihov pritisak, optirali za Italiju.

¹⁹⁾ Članak »Veglia«, Rassegna italiana politica, letteraria e artistica. Diretta da Tommaso Silani. Anno II. Serie I. 15. III. — 1919, vol. III. Fasc. XI. str. 508. Roma.

U Šibeniku je relativno veoma malen broj talijanskih podanika i to 0.88% ili apsolutno 128, od kojih je 35 »regnicola«, to jest onih, koji su rodom iz Italije. Ti »regnicoli« kao i optanti uposleni su velikim dijelom u tvornici »Sufide« (sada »Dalmatiennes«), manjim pak dijelom su potomci starih doseljenika iz Italije. Ovi su Talijani još u Austriji imali svoju školu, koju je tada uzdržavala Lega Nazionale, pa je produžila život i u našoj zemlji pod vodstvom Lega culturale. U toj školi ima 18 muške, a 11 ženske djece, (podaci naše države za god. 1928-29). Pored toga postoje još razna talijanska društva u Šibeniku i to: Società del Casino sa 67 članova; Biblioteca popolare italiana sa 3000 knjiga i 100 upisanih članova; Unione femminile catolica italiana sa 70 članova; Società di beneficenza sa 52 članova; Lega culturale sa 54 člana i Associazione operaia italiana sa 40 radnika.²¹⁾

U okolici Šibenika neka mjesta, kao Tijesno, Zlarin i Skradin imali su veći broj talijanskih podanika, koji su se sada iselili.

I dok su u našem sjevernom primorju talijanski državljanji najviše aglomerirani po relativnom broju, u srednjem su po apsolutnom. Na prvom mjestu dolazi Split. Shvatljivo je, da će u najvećem gradu našeg primorja biti i najveći broj Talijana, ali relativno prema našim državljanima nemu ih nego 3.51%. Godine 1910. austrijska statistika je zabilježila, da je u gradu bilo 800 talijanskih državljanina, a onima, kojima je saobraćajni jezik bio talijanski (die Umgangssprache — Lingua Parlante) 2082. Kad je propala Austrija, u Splitu je optiralo za Italiju 1220 osoba, ostali su bili rodom iz Italije, dakle »regnicoli«. Od ovog broja talijanskih državljanina ima ih 51% sa slavenskim prezimenima, koji govore o njihovu porijetku. Po zanimanju su većini obrtnici, radnici, trgovci ili privatni činovnici. Težaka ima 20, a 4 su ribara. Talijani u Splitu imaju više društava nego u drugim mjestima na našoj obali. U osnovnoj školi bilo je god. 1929-1930: muških 72, ženskih 73. Društva su ova: Lega culturale ili unione italiana, koja ima svrhu da uzdržava školu i propaguje talijansku kulturu. Svaki član tog društva plaća godišnje 500 dinara članarine. Ta lega je nastavila djelovanje prijašnjeg udruženja Lega Nazionale. Matica je društva Lega culturale u Splitu. Ona se skrbi za 7 škola (u Dubrovniku, Korčuli, Hvaru, Splitu, Trogiru, Šibeniku i Krku). Pretsrednik je senator Tacconi, odvjetnik, koji je nekada stanovao u Splitu, a sada je upisan u imenu advokata u Trstu. Pored te leghe maticice postoji mjesni odbor iste institucije, koji broji 250 članova.²²⁾ Od velike je važnosti za njih »Gabinetto di lettura«, u kojem se sakupljaju Talijani, da čitaju novine i knjige i da se zabavljaju društvenim igrama, plesom i glazbom. U Splitu je upisano u Gabinetto 116 članova. U njemu se nalazi biblioteca popolare, odakle se mogu posudivati knjige za čitanje. U istim prostorijama ima sjedište i Società corale sa 256 članova, društvo za njegovanje glazbe, bilo glasovne bilo instrumentalne. Za socijalnu pomoć postoji Società operaia i u njutu secco so 270 članova. Na religioznom polju imaju bratovštinu sv. Duha, Confraternità dello Spirito Santo e devoti di San Giuseppe. Njima je ustvuju jedna erkvica, gdje im služi svete liturgijske činove svećenik iz Italije, regnicolo. U Splitu dakle imaju sve predvjeđe za kulturni i gospodarski razvoj. U Solinu su samo regnicoli, koji rade po tvornicama cementa: pretežno su pak isto tako regnicoli u K. Šućeru, koji također rade po tvornicama cementa. U Trogiru su trgovci i radnici. Tu imaju osnovnu školu sa 22 djece i »Gabinetto di lettura«. U Hvaru imaju osnovnu školu sa 8 djece u dječjem zabavisti. Postoji kulturno društvo »Giovanni Francesco Biondi« sa 32 člana. Iz Korčule je mnogo Talijana iselilo, jer nisu imali uvjeta za život; preostali su pak potomci talijanskih obitelji i nešto malo optanata. Imaju osnovnu školu sa 29 djece te udruženja: Società operaia i Biblioteca popolare. U Vrniku su samo klesari, zaposleni u tamošnjem kamenolomu, rodom iz Italije.

²⁰⁾ Statistiku sam uzeo iz Censimento degli Italiani all'estero alla metà dell'anno 1927. str. 204. i 205.

²¹⁾ Vidi: Censimento o. e. str. 204.

41 lice, koje je optiralo za Italiju. Oni sačinjavaju nekoliko obitelji, od kojih neke imaju slavenska prezimena a doselile su se iz okolice (Jelići, Svilokosi, Srinčići). Ostali su svi regnicoli, koji su došli kao obrtnici ili prodavači voća i povrća iz Italije u drugoj polovini XIX. vijeka. Najstarija obitelj tih regnicola su neki Martucci, koji su došli u Dubrovnik 1870.; obitelj Abrizio je došla 1876., a Carpuso 1877. Njihovi nasljednici bave se istim zanimanjem kao i njihovi predci, inače ima 23 zidara, 19 trgovaca, 30 radnika, 2 težaka, 12 domaćica, ostali su mali obrtnici; intelektualnih radnika je samo 2. U okolici Dubrovnika je isto tako nekoliko pridošlih obitelji. Mayneri su 1881. došli na Lopud iz Venecije. Taj prvi član obitelji Mayneri oženio se kćerju bogatog dubrovačkog roda Pozze te je tako došao do velikog imanja. U Zaton je Laterza došao iz Puntignana 1899., u Kolocep Dilidu iz Trana 1889., u Mokosicu Storelli god. 1872., u Šipan Pozzeto iz Grada. Uopće kako u Dubrovniku, tako i u njegovoj okolici nema starijih talijanskih obitelji od XIX. vijeka. Razlog je tomu što dubrovačka republika nije dozvoljavala talijanskim podanicima, da se trajno nose na njezinom teritoriju. U Dubrovniku imaju osnovnu školu sa 26 učenika i dječje zabaviste sa 30 djece. Pored toga imaju svoje udruženje »Gabinetto«. Ovdje moram spomenuti za talijansku udruženja, da su u svim društvinama u navedenim mjestima po našoj obali upisani isti ljudi, da tim daju veću važnost svojim društvinama i povećaju broj članstva.

U Boki su preostale neke obitelji starih »regnicola«, a neke su naše optirale, jer su njihovi članovi bili uposleni na brodovima Lloyda u Trstu. U Baru su samo »regnicoli«, koji su uposleni na željeznici, što vozi od Bara do Virpazara, dakle na svome poduzeću.

Ostali su Talijani rasjani većinom u veoma neznačnom broju po sjevernoj i srednjoj Dalmaciji, u mjestima, koja su bila pod njihovom okupacijom. Talijani »regnicola«, koji su se useljavali u Dalmaciju, imamo najviše iz XIX. vijeka i to na Krku, u Splitu i po koju obitelj po manjim mjestima, zatim u Dubrovniku. To je bilo u doba kad je Austrija bila potučena u Lombardiji, te je povukla veliki broj talijanskih žiteljstva u Dalmaciju i dalje za doba trocarskog saveza, kad je Austrija bila saveznicna Italije. Stariji obitelji od XIX. vijeka veoma je malo. To su Andreis, Cega, Marulo i Natali. Noviji »regnicoli« pos vjetskom ratu došli su u Sušak, Solin, Šućerac, Šibenik, Split, Dubrovnik, Bar, naime gdje su njihova poduzeća.

Oni, koji su optirali za Italiju, učinili su to ili iz osjećaja kao potomeci starih doseljenih talijanskih familija. Veliki dio tih optanata iseljuje, kroj iz Šibenika i okolice njegove (Tijesno, Zlarin, Skradin) te iz Korčule, Silbe, Bokе, Splita. Broj se talijanskih optanata svakako smanju

Ovu novelu pročitajte svakako, i ako nikada ne čitate novele!

Sudbine nema...

Novela iz armenskog života

Bilo je studeno, bila zima i mečava. A i noć je bila tako tamna i strašna, te se zitelji gorskog sela O... nisu mogli već da sjete, kada i gdje su posljednji put vidjeli dan i sunce, svjetlost, topolinu i vedro nebo. I vjetar je duvao, no kakav vjetar! Činilo se, da duva iz carstva smrti, jer u njegovu je zavijanju bilo nečega, od čega je ljudi podilazila jeza i navijestala im nesreću. Vjetar se polgravao s njegom, no ta je igra bila djavolska; dodiriva se predmeta, no dah mu bio smrtonosan. Smrzli se nesamo ljudi, već i cijelo selo O... sa svim svojim kućicama, sjećnicima i kupovima atara¹) kao da se treslo i drhtalo u mraku od te paklenske bure, i teško bi se dalo razabrati: treste li se od studenj ili od straha. Stanovnici toga sela bojali su se prirode, i još kako se boja!! Užas ih je hyatao pred njom. Munja i grom, bure i nepogoda nisu ujima bile tek novine, besmisleni igre prirode; znade se, da sve to ima svoju odredjenu i strašnu svrhu. Kako da se i ne trese, kako da ne drhće! Još je sreća, što ima proti gromu krstova, a proti sniježnoj mečavi toplu staju i sakhi!²

Hu, hu — zavijala je bura i svaki put, kad bi zavilo to strašno stenjanje, zastali bi usred riječi gosti, koji su u kući Melikh-Sahina posjeli s obiju strana sakbia. Izvalili bi lule iz usta, pogledali jedan drugoga i osjetili neku unutarnju potrebu, da se stisnu još bliže jedan k drugomu. Gospode Bože snijeg i studen su dobri, svako u svoje vrijeme, no šta će ta strašna oluja i šta mu to znači? Nitko se ne usudi objasniti riječi toga strašnog elementa, iako su je svi jako dobro razumjeli. Svakonu je ta riječ značila silnu pjesmu Sudbine, koju bura, taj vječni putnik, slaze od svih bolova svijeta, od uzdaha slabih, krika nemocnih, suze jadnika i brige siromaka. Nijedan vapaj ne izgubi se u beskonačnosti. Od najtišeg ljubavnog šaputanja do rike, što se prolama u brdimu, popukila je bura, ta vjerna nosilica sviju zavjeta, sve u svomu eteriskomu krilu, i čas pribije koji od tih zavjeta na najviši brdski vrhunac, čas opet u najdublji mrak pećina, često ga ostavlja slobodna, da se spusti dolje, zavapi pred zaplašenim ušima ljudstva i progovori im o neizbjježnosti sudbine. Tako su u sakhi mislile zaplašene seljačke glave. Zato je ovo zavijanje vjetra bilo svakomu od njih kao neki ružni konec, u kojem je bilo i stenjanja umirućih, i djavolskog urlanja, i gladnog vučnjeg zavijanja. Da ne izlaze možda oni u sniježnoj mečavi iz svojih skloništa, da učine prirodu još strašnjom ovim svojim urlanjem? I kakva je to krika! Vlasi vam se ježe na glavi, suši se jezik, čovjeku ponosteće dahan.

Hu, hu — vjetar je udario pojačanom snagom i potresao krov na sakhiu; od vremena do vremena činilo se, kao da netko udara nogom.

— Pravi pakao, — reče jedan od sjedelih, da nešto kaže. — Ni neprijatelju ne bih želio, da sada bude u brdima.

— U brdima — naruga mu se drugi. — Ne bi ti sad išao ni u svoje vinograde, a govorиш nam o brdima. Ne čuješ li te glasove? Zaratili se nebo i zemlja.

Opet nasto muk. Svaki od njih zamislio se u svoje.

Vrata na sakhiu oštrosa zaviliše. Svi se okrenuli onamo. U polumraku se ukazalik čovjeka, koji je — umotan pastirskim plasti — izgledao kao rpa snijega. Mora da je taj čovjek bio dugo vremena na mečavi.

— Dobar veče, — reče pridošlica, otrešavši debele naslage snijega sa svog plašta.

— Pomoz Bog, sroti naš Haju, hajde, dodji naprijed. Gospode Bože, šta si promrzo, — užviknuše tu i tamo prisutni samilosni glasom. — Dajte Haju mesta, neka sjedne.

— Žebo sam, tako mi Boga, — reče pridošlica, pristupajući. — Nemoguće je izdržati dulje napolju. Kao da se samo nebo prołomilo i srušilo na selo. Sam snijeg i bura! I kakva bura, kakva bura! Rekoh samom sebi: hajde malo u sakhi, ogrij se malko, a onda opet napolje.

I čovjek sjedne.

Nad buharom,³) u malom pocrneljelom otvoru, mirno je svjetlila uljena svjetiljka. Njezin mutni plamen treptao je i tihu podrhtavao, kao da se i on boji zavijanja vjetra. Ipak je davao od sebe slabo svjetlo, toliko svjetla, da su se mogla razabratiti nekoliko lica pod sjenom teških ovčjih šubar. I na pridošlicu pada nekoliko titravih žućkastih odraza. Bilo je to sejlačko lice, na koje je mučan život udario pečat grubosti, a brigas se ugnjezdila u dugim borama očvrsle kože. Bio je to još mlad čovjek, no činilo se, da je mnogo štoga preživio. Pod gustum brkom vidjele mu se dvije krunpe, čvrsto stisnute usne,

¹⁾ Govedja balega, koja se suši na suncu i upotrebljava zimi kao gorivo.

²⁾ Uska prostorija bez prozora, u koju ulazi svjetlo tek kroz jedno okanece na strpon. Obložena jastucima i čilimima, služi ta prostorijama za odmor ukućanima i gostima.

³⁾ Otvoreni kamin u stražnjem zidu sakbia.

⁴⁾ Armenac.

podajući njegovom licu neki tvrdoglavu izražaj. Oči su mu bile sitne, ali žive i plamene. Bio je seoski redar, plaćeni noćobdija. Bio je Armenac, kakav je prije bilo mnogo u selu O.... Oni su opet odselili i samo je on zaostao, kao zakašnjeli ždral. Prosjačiti nije htio, postade dakle nećobdijom. Zitelji mu nisu znali pravoga imena. Namjesto Nacho zvali su ga neki Mchko, drugi opet Mko, dok se na kraju svi ne složiše i prezvaše ga prosto Haj. Bilo je dobro i lako se izgovaralo. I bio je on zbilja Haj,⁴⁾ jer je bio Armenac iz sela Osm. I taj Haj evo sjede u kutu do zida, skutri se i zašuti.

U sakhiu je bilo toplo.

Mečava je još uvijek zavijala. Pobješnjeli je vjetar urlao i rikao kao ranjena zvijer.

— Jest, takova je noć zatekla i onog siromaka, — reče načelnik Geno. — Pa kako da se spasiti?

Bio je govor o jednom seljaku, kojega je prije nekoliko dana zatekla mečava u brdimu i ngušila ga.

— I koliko smo mu puta govorili: Ne idi, ne izlazi po takvom snijegu i oluji, imaći ženu i djecu, — primijeti drugi.

— Šta govorиш gluhosti? — reče Melikh. — Bilo mu je sudjeno. Covjek je morao ići i morao se ugušiti. Tko može da izbjegne svojoj sudbinu?

— Istina, istina, Meliče, — reče nekoliko glasova. — Sto je pisano u sudbinu, tome lje ne izbjegneš.

Sudbina, svemoćna sudbina! U to kasno i strašno doba noći, u polumračnom sakhiu kao u kakvoj pećini, pod ružnjem zavijanjem toga vjetra, koji je pričao strašne stvari o nekoj dalekoj i slijepoj sili, teško je bilo naći zgodniji predmet za razgovor. Svak je od njih posmatrao stvari na svoj osobit način, no svi se složiše u zaključku, da je čovjek samo igračka u rukama sudbine i da su proti tomu nemoćna sva sredstva, sav razum, sav napor i sav rad.

— A ja ipak ne vjerujem u sudbinu, — javi se jedan glas iz kuta sakbia.

Svi pogledaše onamo. Sve je obuzelo čudo.

— Tko je taj džin, — zapita Melikh podrugljivo.

— Sluga tvoj, ja sam to, Meliče. Ja ti ne vjerujem u sudbinu, — ponovi isti glas tvrdoglavog.

Ljudi nisu znali, da li da se nasmiju ili razljute. Čovjek, koji nije vjerovao u svemoćnu silu sudbine, bio je siromašni Haj.

— I ova bi se naljutila, da te čuje, — progundjala Melikh upola podrugljivo, upola srdito. I drugi su bili uzbudjeni, a kako da i ne budu? Melikh, bogati, moćni Melikh vjeruje eto u sudbinu i boji je se. Načelnik Geno, pred čijom hatinom drhnu svi kao vrbovo prnje, užasava se pred sudbinom. I sam popo, ma šta ou inače propovijedao, na koncu ipak vjeruje u sudbinu. Svi su podložni toj nevidljivoj moći i boje je se, samo taj jedni i nevoljni Haj ne će da vjeruje u sudbinu i ne plaši se od nje.

— Ne, ne, vjerujem ja u tu vašu sudbinu, — ponovi Haj ponovno, i kad je viđe oko sebe prezirne poglede, naglasiti to još oštire i smionice, — i mogu vam sada u ovom času, dokazati, da imam pravo. Šteta, što baš sada moram napolje, u selo.

— Ostani, ostani, — užvikne nekoliko radoznalih glasova. — Načelnike, reci mu, da ostane. Sad i onako nitko ne misli na plijadku!

Na poziv načelnika sjede Haj i opet na svoje mjesto. Svi se pogledi okrenuši i svi čekaju, što će da im priča taj čovjek koji sa tako smionom tvrdoglavušu prezire sudbinu.

— One nas je godine — prihvati Haj — bilo deset ljudi, kao deset ludjaka. Svi nas deset nosili smo organj i plamen u grudima, jednaki organj zapaljen na istoj munji, koji nas je palio i držao zajedno. Svi smo imali jednako neustrašivo srce, i još kakovo srce! Bilo je kao more ustanalo od bolova, zamraćeno stidom i sramotom, kao neka zublja, zapaljena osvetom. Mjesecima smo hidli naokolo, od polja do polja, od šume do šume, od klanca do klanca. Sa zmijama smo pili vodu i otpočinuli časkom u postelji od kamena. Šta da radimo? Dugo smo već snosili sramotu, naša je strpljivost bila velika, ali je i bezbožnost našeg neprijatelja, njegova bestnost, bila bez kraja i bez granica. Nije se više dalo živjeti, nije već bilo ni kruha, a ono, što smo imali, nije se dalo jesti, pretvorilo se u sam otrov i žuč. I ostavisino sve, kuću i porodicu, i stanje i imanje, da peremo našu čast od blata i od gada. Svak uze svoju pušku i tako odosmo u brdu. Tu nam je bilo dobro, bili smo slobodni... O, kad ima čovjek takove bolove, kakvo smo mi imali, kad mu siluju sestrice i majku, kad mu ubiju dijete i obeščaste staroga oca, onda nema ništa na svijetu, ništa, što bi ga moglo utješiti. U grudima vrije i gori kao plamen; suze nisu kadre da ga ublaže, i svaka riječ zvoni kao rug i smotra. Ali kad čvrsto, čvrsto pritisne topu, očev puške na svoja prsa, kad vidi, da je ta puška pljunula smrt u glavu njegovog krvnog neprijatelja, ah, onda se čovjeku sreća ohladiti, duša se stiša i umiri, ne oblijeva ga više rumen stida i on osje-

ća, da je jednako čovjek kao svi drugi, da ima na glavi ovčju šubar⁵⁾ i svoju čast.

Turci i Kurdi proglašiše nas urotnicima, no Armeneci nas nazivahu dusima osvete. Pred nama je išao užas, za nama se sterala smrt. Mi i orlovi bili smo jedini go spodari brda. Bili smo donekle i slični jedni drugima, na jednaki se način bacali na plijen. Gdje li sve nismo bili! Kolikim bestijalnim Kurdim i Turcima ugušimo u duši ogavne požude! Često su nas hvatali, no bili smo kao nevidljivi dusi: bili posvuda i nigdje. Pronaći urotnike nije bilo lako, no sresti se s njima bilo je strašno. Takovi smo bili i čekali smo svoju sudbinu; vjerovali smo u nju. Jednog dana smo bili na sljemenu gore Sim, kad nam ponestade municije. Mene odrediše, da idem po nju. Znao sam selu, no jesu li nastajena ili razorenja, ima li ljudi u njima ili su odselili, toga nisam znao. Bilo kako bilo, morao sam ići po zairu. Spustis se iz našeg gniazda za punog dana, bez oružja, pa ček i bez štapa. Pomiclih, neću sresti neprijatelja, a sretnem li ga, moglo bi me spasiti, što sam bez oružja. Ne spasim li se, bit će mi tako sudjeno. I tako odo. Dosta dugo vladala je smrtna šutnja oko mene, nitko me nije sreo. Prema mnom strma gora, morao sam se uspeti i spustiti se onda u klanac na drugoj strani. I uspnevam se; ravno preda mnom, na samom vrhu, skoči preda me Kurd, turski vojnik, do zubi naoružan.

— Dobar dan, prijatelju, — pozdravim ga bezbrižno.

— Dobar dan, Armenče, — odgovori Kurd, no ne može se s mjestima, već stade preda me i gledaše me.

Ja se ne ustavih, nego nastavim put: no osjećao sam, da Kurd još uvijek stoji na mjestu i gleda za mnom. Nisam požurio, da ne pobudim sumnje.

— Hej, Armenče, pričekaj, de malo! — začujem odjednom glas Kurđova. Ogledam se i stanem. Sudbina, pomislim. I zaista sudbina je mogla da izgleda kao taj Kurd. O ramenu mu puška, o boku kriva sablja, bodež sa bijelim drškom od slonovine za turio u pojaz, gadno lice i bijesan pogled, rogled gladnoga vuka.

On pristupi k meni.

— Danas i na tom mjestu ne bi se usudio pojavitvi ni jedan Armenac, — reče.

— Ne činiš mi se jabuka s dobrog stabla. Tko si? Kamo češ?

— Kurde, — rekoh mu, — zla su vremena, ali ne zaboravi, da smo susjeti. Većim ti kao susjed, da dolazim iz Hnta; kod nas se gladuje, to ti je poznato. Idem u Derđan,⁶⁾ da kupim hlijeb za djecu. Pusti me, da idem s mirom.

— Ne češ, Armenče. Ne češ ti mene prevariti, nisi ti dobra jabuka.

— Kurde, i tvoj je Bog jedan; vidi, da nemam ni oružja ni noža o pojazu. Pa da sam i divlja zvijer, šta da ti učinim goloruk? Molim te, pušti me s mirom.

— Hajde preda mnom, idemo k policajnom načelniku.

K policajnom načelniku! To je bilo užasno, jer dugo su nas već hvatali.

— Kurde, ne vodi me k policajnom načelniku. Premda mi od njega ništa ne prijeti, ali ēu zakasnit. Djeca mi umiru od gladi. Za živoga Boga, Kurde, brate, susjede, pušti me, neka idem. — Kurd je ostao neumoljiv. To mi je sudbina, pomislim u sebi i podjem oborenje glave pred njim. A šta da i radim? On je imao silu. Puška mu na ramenu, bodež za pojason, sablja o boku. Šta da i počnem goloruk? Sudbina, pa što ēu. I tako podjosmo naprijed.

Oko nas je bilo sve lijepo, sunce jasno, nebo vedro, brda zelena, cvijeće mirisno, u zraku cvrkavate ptice, posvuda sve živo i veselo. Visoko gore u zraku lebđo je ždral, slobodno i smjelo. Ne znam ni sam, zašto sam zaboravio svu strahotu svog udesa i dugo gledao za tom pticom.

Jesam li joj možda zavidio? Ili me vuklo nešto drugo? Ne znam, šta je bilo. No ja sam gledao za tim ždralom. Dugo je on lebđio tako, onda, odjednom, kao na glim udarima, stade se ždral spuštati i kao strijela se baciti na jedan brežuljak blizu nas. Tu je plazila jedna zmija, koja je moralu spaziti ždrala. Ona se naglo smota pred udarcem krila i sakri glavu pod kolute svojega tijela. Otpoče žestoka borba. Mi obojici stadosmo.

— Vidiš, — reče Kurd, — Armenac je kao zmija, treba ga uništiti, ovako.

Ja mu ne odgovorih. Gledao sam tu borbu. Ždral sleti na zemlju udari zmiju kljunom i opet se diže. Zmija upotrijebi zgrudu i pokuša pobjeći, no jedva je napravila nekoliko kretanja, a već joj je strašan neprijatelj sletio nad glavu. Zmija se opet savila i opet sakrila glavu. Kurd je imao pravo. Izmedju zmijine i moje sudbine bila je velika sličnost. I zmiju je stigla njezina sudbina, nema joj spaša, pomislim. Ta me je misao donekle gotovo i utješila. Postepeno je ždral bivao sve smio.

⁵⁾ T. j. da je muško, sa muškom snagom.

⁶⁾ Grad u pokrajini Erzerum.</

Organizovana aktivnost

NAŠ OMLADINSKI POKRET.

Pitanje omladinskih organizacija danas je veoma važno i aktuelno. Donašamo ovaj članak, te o ovom pitanju otvaramo diskusiju, pa ćemo donijet u listu i eventualna protivna mišljenja kratko, konsenzualno i ozbiljno napisana.

Uredništvo.

Usoda, bodočnost naroda odvisi od njegovega podmlatka, od njegove mladine. To je dejstvo, ki ga ni bilo mogoče nikdar zanikati, ki ga ni moglo zanikati niti danes. To velja tudi za naš narod, ki živi usodo, ki je ni primere na današnjem prosvitljennem svetu. Da bo naša mladina to svojo naloge dovršila in da naš narod lahko zre nanjo z upanjem, to je dokazala že večkrat in z največjimi žrtvami doma in v emigraciji.

Naš omladinski pokret v emigraciji uokazuje, da se omladina pripravlja na svojo naloge. Ustanavljajo se organizacije v okvirju katerih se razvija vsestransko in prudno delo. Te organizacije so bodisi samostojne ali pa žive pod imenom mlađinskih sekcij v okvirju starejših organizacija. Ustanavljanje teh sekcij je posebno zadnji čas oziveljalo v vseh naših organizacijah in baš ta pojav me je prisilil, da izrazim par misli. Vsaka stvar je lahko koristna, ako se jo pravilno porabi, kakor tudi lahko veliko škoduje, ako se jo napacno rabi, in tako je lahko tudi v našem emigrantskem pokretu z mlađinskim gibanjem.

Izamo in ustanavljamo dve strehi pod katerima zbiramo mladino in to so samostojne mlađanske organizacije in pa mlađanske sekcije naših emigrantskih organizacija. Dočim so prve plod lastne iniciative, mlađinskih vrst, so druge deloma tudi plod te iniciativ, deloma pa posledica razmer, časa, življenja naše mlađine, ali pa posledica gresia katerega smo se do danes otresali in katerega moramo danes — hočeš, nočeš — moraš — priznati; namreč nauka, da je bodočnost naroda v mlađini.

V lastnih samostojnih organizacijah, se mlađina udejstvuje z nasumično močmi in srečevi, a v okvirju starejših organizacija, uživa pouporo in pokroviteljstvo svojih organizacija — matice. Vprašanje je, kateri način je boljši in korisnejši mlađinskemu pokretu. Jasno je, da je nemogoče tu potegniti ostro in jasno erto, kajti v različnih krajevih so različne razmere, različni ljudje, različno delo in večje ali manjše stevno mlađino. Vendpa, da obvarujemo naš pokret pred mogočimi pretresljaji, ki bi prej ali sreči prišli, omenil bi par točk, ki se nanašajo na to vprašanje.

V prvi vrsti naj velja načelo, da se tam kjer obstajajo samostojne mlađanske organizacije ne ustanavljajo mlađanske sekcije, ki so v takem slučaju često posledica vseh drugih kakor pa dejanskih potreb.

Nasprotno naj se tudi ne ustanavljajo nove in samostojne organizacije tam, kjer že obstoje mlađanske sekcije, dokler je istim zasigurano pravo omladinsko življenje in delovanje. To je v interesu mlađinskega kakor vsega našega emigrantskega pokreta.

Druge načelo, ki nam mora biti prav tako sveto kod prvo, je načelo svobode. Omladina mora biti v svojem delu popolnoma svobodna. Izgovor, da mlađina ni sposobna dela in jo je treba držati na uzdah danes ne drži in spada v staro šaro. Nikdar ne vsiljujmo mlađini delo, nikdar jo ne vlačimo za roko, kajti ona ne bi prenesla tega ponižanja in njen ponos bi se temu uprl. Saj to ne bi bila mlađina, ako bi delala po iniciativah drugih in bi bila pri drugih v službi. Delo predvojne omladine je kalilo iz nje same. Mlađina sama spoznava kaj je prav in ni prav, kaj je vredno žrtev, katere tudi sama do-

prinese. Pustimo inicijativo mlađini. Pazimo na enotnost mlađinske fronte, ne razbijajmo jo, včasih ceo iz malenkostnih in osebnih razlogov, in omogočimo ji čim svobodnejši razmah. Naš pokret je danes trdo dejstvo in je zajel vso emigracijo od Triglava do Skoplja. Življenje samo ga je poklicalo in bodočnost mu bodovala lice. Pokret mora biti enoten, težeti mora k eniem cilju in po poti Jugoslovanstva. Kdor bi hotel kaj drugega, kdor bi hotel ribariti v kalmem, cepiti naše vrste, ta ni naš, je izdajica in na njega naj pade naša ostra in neizprosna obsodba.

B—č.

PRVO EMIGRANTSKO ZAVETIŠČE V LJUBLJANI.

Življenje in delo v »Taboru« ni samo enostranko, usmerjeno samo na eno polje društvenega življenja, ampak je splošno in krene tja, kjer je potreba največja. Ljubljana kot onatočka, kjer se vstavi večina emigrantov je že davno potrebovala najnovejše zavetišče in prenočišče, do katerega smo prišli šele po zimo. Ideja je bila skoraj utopistična, češ kaj bo »Tabor« mislil, po komaj polletnem obstoju na kaj takega. Res je ničesar ni bilo ne v blagajni niti v inventarni knjigi. Bila pa je pri naši mlađini volja, vztrajnost, požrtvovanost, pridnost in idealizem. Na vse te lasnosti je mlađina gradila in postavila sebi in drugim javen in jasen spomenik svojega dela za svoje rojake delavce in brezposelne. Danes ko je zavetišče v svojem obratu, vedno zasedeno in ko funkcijonira v vsakem oziru brezhibno, danes govorimo naši javnosti: tako se mora delati in podprite nas v nadalnjem delu.

V pozni jeseni je že bilo ko sta »Tabor« in »Zora« stopila k uresničenju te velike ideje. »Tabor« je vložil prošnjo na mestni magistrat, da mu odstopi za zavetišče primerno parcele. Prošnja je bila decembra tudi rešena, toda rešitve nismo mogli vzeti na znanje, kajti bila je prepozna in dobili smo parcelo daleč iz mesta, in na neprikladnem terenu. Stroški bi bili precejšnji, glavno pa je bilo dejstvo, da bi nam bilo vodstvo in nadzorstvo vsled oddaljenosti silno otežko. Treba je bilo raditi poznega časa vseeno nekaj ukreniti. Dobili smo v Zeljanski ulici v način garažo, katero je bilo treba predelati in preurediti. Mi damo svoje roke, druge bomo prosili pa za pomoč in tako je šlo. Naši podjetniki, izmed katerih bi omenil predvsem g. Tomažiča ki nam je v glavnem pronomogel do uresničenja naših teženj, so nam priskočili na pomoč, fantje so zavihali rokave in tako prenočišče danes stoji.

Popravila so bila precejšnja. Zazidati je bilo treba eno steno in ostaviti veliko okno, vložiti nov pod in prebeliti. Ko je bilo to gotovo smo kupili 11 železnih postelj, slavnjače v katere vložili slamo, kupili nekaj odelj, nekaj so jih nam darovali prijatelji, postavili peč in preskrbeli še razne druge potrebščine kakor so brišče, vzglavnike, umivalnik in t. d. skratka vse kar more olajšati prebivanje v zavetišču.

Tako opremjeno prenočišče smo 1. decembra lansko leto otvorili brez pompa in šampanjca pravo po emigrantsko in ga izročili svojem namenu. Iz članov »Tabora« in »Zore« se je osnoval poseben odbor, ki skrbi v vseh ozirih za prenočišče in opravlja nadzorniško službo.

Življenje v prenočišču je urejeno po »vojaško« po posebnem pravilniku, ki določa kdo ima pravico do prenočevanja in urejuje tudi ostalo življenje. Dežurno službo vodi stalni hišnik, ki skrbi za red in čistoču v hiši. Za pritožbe je na razpolago pritožna knjiga, toda do danes še ni bilo nobene pritožbe. Skratka vse gre v najlepšem redu v zadovoljstvo

prenočevalcev, kakor tudi odborov. Kakor v družini teče življenje ob skrbno zakurjeni peči za katero nam nudi kurjavo g. Tomažič katerem moramo izreči na tem mestu najiskrenejšo zahvalo za njegovo pomoč in veliko razumevanje za naše delo.

Tudi vsem ostalim, ki so na kaščen koli način nam pomagali pri gradbi in nam še danes pomagajo pri vzdrževanju prenočišča izrekamo v imenu vseh najtoplejšo zahvalo. Obračamo pa se zopet na vse rojake in prijatelje, da nas tudi nadalje še podpirajo pri vzdrževanju in povečanju naprave, ki je velika pomoč našim najbednejšim.

Našo mlađino in organizacijo pa čaka v bodočnosti še druge važne naloge na katere se pripravljajo in prepričani smo, da bo iste tudi dovršila z delom in požrtvovanostjo, s katero je tudi do danes delala — z gesmom: osebnost nič, celota vse!

L—o.

PUSTNA PRIREDITEV »TABOR« IN »ZORE« V LJUBLJANI.

Na pustni torki sta »Tabor« in »Zora« priredila v prijaznih prostorih hotela »Tivoli« svojo pustno prireditve. Kljub silnemu snežnemu metežu in odaljenosti od mesta, so na prireditve prihiteli mnogi rojaki in prijatelji, ki so hoteli v pustni dočači in neprisiljeni zabavi preživeti zadnji dan pusta. Na programu sta bili dve dramatizirani pevski točki moškega zborn »Tabora«, pod vodstvom g. Venturinija in sicer: »Milova ženitev« in »Nos«. Ugajala je posebno prva pri kateri je Miha častno rešil svojo vlogo. Tudi druga, pri kateri so pevci imali nosove v raznih barvah in velikosti, je bila sprejeta z veseljem. Pat in Patačon sta stala pred sodnikom in na njegova vprašanja odgovarjala s petjem narodnih pesmi. Dober je bil tudi kuplet »Krojača«, samo predolg in v splošnem hrnčen, ki je prišel do veljave. Za ples je skrbel »Jazz-Tabor« do zgodnjih jutranjih ur. Tudi v drugih ozirih, bodisi z jedjo in pičajo, je bilo dobro preskrbljeno in vsem v zadovoljstvo. Ugotoviti moramo samo eno, da postajojo prireditve »Tabora« radi svoje domačnosti, iskrenosti, živahnosti in neprisiljenosti, prav privlačne, ne samo za težake ampak tudi za ljubljane same. Uspeh je bil v moralnem oziru sijan, v materialnem pa slabši.

L.

V. GLAVNA SKUPŠTINA ZADRUGE »ISTARSKI DOM« U ZAGREBU.

U nedelju, 14. o. m. održana je u Zagrebu u Obrtničkem zboru, na Mažuranićevom trgu, peta redovita glavna skupština zadruge »Istarski Dom«. Skupština je u 3 sata popodne otvorila predsednik zadruge g. dr. Fran Brnčić. Pozdravio je skupštinarje i konstirao, da je skupština sposobna za stvaranje zaključaka, jer je prisutnih 46 zadrugara od 105 upisanih, a za stvaranje zaključaka dovoljan je deseti dio zadrugara. Predsednik se sječa zatim u prošloj godini umrlih zadrugara Rudolfa Tomažiča, naročito zasluznog za zadrugu, i Grgu Defrančekija, a skupština kliče »Slava!«

Pozivlje zatim zadrugare da učestvujejo na radu skupštine trijezno, i daje rječ članu uprave g. Brečeviću, koji čita izvještaj upravnog odbora. U tom je izvještaju izneseno, šta je uprava u lanjskoj godini učinila.

U tom izvještaju izneseno je mnogo dobitnih pogleda na potrebu zadruge »Istarski Dom«, a na koncu se pozivlju zadrugari, da potpomognu upravu svim svojim močim, kako bi se postigli oni ciljevi, z bogih zadruga postoji. U izvještaju se naročito ističe potreba ljubavi za zadrugu in jačanje zadrugarskog duha, koji u našem narodu nije stran, nego šta više jedna naša ljepa odlika. Zadrugarstvo in Istri svojim velikim razmahom in razvojem pred ratom, služi nam i služit će nam uvijek na ponos.

Uprava je u prošloj godini održala 25 sjećanja. Pristupila su dva nova člana. Članova ima sada 105, a plačenih udjela 10.500.

Izvještaj ravnateljstva primljen je od skupštinarja jednoglasno. Zatim se čita blažajnički izvještaj.

Nadzorni odbor podnio je izvještaj, kajim traži za upravu apsolutorij, jer je uprava vodila knjige i sve ostale poslove u najboljem redu. Apsolutorij je izglasан jednoglasno.

Prelazi se zatim na biranje dvaju novih članova upravnog i dvaju nadzornog odbora, kako je to u pravilima predvidjeno. Za upravni odbor izabранa su večinom glasova gr. Lanča i Zgrabljič, a za nadzorni gg. Radošević i Mihaljević.

U »Eventualijama« zadrugari su izušali razne predloge i tražili su razne informacije, a usvojeni su i nekaj zaključev. Tako je medju ostalim zaključeno, da se sto prije utjera zaostala stanarina u zadržnim barakama, pa je u tom pogledu

dano jedno specijalno ovlaštenje upravnem odboru.

Skupština je općenito prošla u največem redu i saglasnosti zadrugara, što je predsjednik dr. Brnčić spomenuo pri zaključku skupštine, naglašivši ozbiljnost i trijeznost članova »Istarskog Dom«, a to je najbolja garancija, da će zadruga i dalje napredovati i katkad doći do svojih ciljeva.

OMLADINSKO DRUŠTVO »NANOS« V MARIBORU.

Pred kratkim ustanovljeni pripravljali odbor je zbral do danes že nad 100 članov. Dne 13. o. m. je bil sestanek na Pobrežju, katerega se je udeležilo okoli 50 članov. Predsednik g. Koruza je pojasnil namene in cilje društva, ki je za tukajšnje Primorce prava življenska potreba, pojasnil delovanje primorske mlađine na domačih in očetih nalogo emigrantskih organizacij. Razvila se je živahnna debata, v kateri so vsi govorili povdarijali, da je že skrajni čas, da začne primorska mlađina s podporo vseh starejših Primorcev, organizirati v Mariboru kako prosvetno in zlasti podporno akcijo. Po zaključenem sestanku se je razvila domača, prijetna pevska zabava.

X. REDOVITA GLAVNA SKUPŠTINA JUGOSLAVENTSKE MATICE U KASTVU.

Jugoslavenska Matica — podružnica u Kastvu, obdržavat će dana 28. februara 1932. u 14.30 sati u dvorani »Narodnog Dom« u Kastvu, svoju X. redovitu glavnu godišnju skupštinu sa dnevnim redom prema društvenim pravilima.

Pozivlju se svi članovi in prijatelji ustanove, da u što večem broju na skupštinu pristope.

Odbor.

GODIŠNJA SKUPŠTINA »ISTRE« U NOVOM SADU.

Novi Sad, februara. U nedelju dne 14. o. m. je humano i potporno društvo »Istra«, udruženje izbjeglica iz Julijske Krajine koje u Novom Sadu broji oko 300 članova, održalo svoju četrtnu godišnju skupštinu. Predsjednik dr. Ivan Prudan, apelacioni sudac, predložio je, da se pošalje poklonstveni brzojav Nj. Vel. Kralju, što je prihvačeno uz odobrjeno poklicke Nj. Veličanstvu. Nadalje su poslati pozdravni brzojavi istarskim pravcima: dr. Ivanu M. Čoku, predsjedniku Saveza jugoslovenskih emigrantskih udruženja iz Julijske Krajine, profesoru Spinčiću, narodnom poslaniku i senatoru dr. Dinku Tričačiću. Skupština se sjetila žrtava paliblju Julijskoj Krajini i pokojnog goničkega nadbiskupa dra. Sedeja.

Tajnik g. Ljudevit Juričić podnio je izvještaj o prošlogodišnjem radu udruženja i iznio skrb oko pomoći izbjeglicama. U krizi koja vlada, bili su teško pogodjeni baš emigranti, jer su mnogi ostali bez posla. Udruženje je sa svojim sredstvima ublažilo mnogo bijede. U kulturno-pravljennom i nacionalnom djelovanju nastojalo je udruženje da čim više raširi kulturnu. Naročita pažnja posvećena je gađenju istarskih narodnih običaja. U to vrijeme su razne priredbe. Medju ostalim priredjeno je veliko predavanje prigodom jedanaeste godišnjice rapalskog ugovora. Nadalje je proslavljena pedesetogodišnjica rodjenja biskupa Jurja Dobrile. Tajnički izvještaj bio je opširan, a zatim su slijedili ostali izvještaji. Izabrana je staru uprava. Društvo će proširiti svoj rad na cijelu Dunavsku banovinu. U svima mjestima, gdje žive emigranti osnovat će podobore. Skupština je zaključena s poklicima Nj. Vel. Kralju, Jugoslaviji i Istri.

(Opširniji izvještaj donijet še u knadno.)

JUGOSLOVENSKA MATICA U ZAGREBU

zahvaljuje se svima, koji je podupiru u njegovu radu i brizi za one, koji stradaju radi ljubavi do svoga jezika i naroda, te se u svojim nevoljama na nju obraćaju.

U mjesecu januaru 1932 poslali su još prof. i narodni poslanik Vjek. Spinčić, Sušak, 100 Din; gg. Josip Milunić i Josipa Pomper, Virje, svaki po 50 Din; gde Černigoj Fanika u Zagrebu 25 Din; g. Bubnić Ivan, Zagreb, 20 Din; g. Ante Iskra, Zagreb,

JUBILARNA GODIŠNJA SKUPŠTINA JUGOSLAVENSKE MATICE U OSIJEKU

Osiiek, februara 1932. — U nedjelju 14. o. m. održana je u dvorani Royal kina glavna godišnja skupština Jugoslovenske Matice, podružnice za Slavoniju i Baranju. To je bila ujedno i jubilarna skupština, jer se ove godine navršava 10 godina opstanka osječke Jugoslovenske Matice.

Jugoslovenska Matica u Osijeku u posljednjim je godinama gotovo zamrla. U godina 1929 i 1930 nije gotovo nitko ni članarinu plaćao, te je već bila povedena riječ o likvidaciji osječke podružnice. — Uzroci zato nisu ležali u tome, što u Osijeku ne bi bilo taj za život Jugoslovenske Matice, već u tome što njen vodstvo nije bilo u pravim rukama. Upornim nastojanjem glavnog tajnika banovinskog odbora Jugoslovenske Matice u Zagrebu g. Franu Bašu uspjelo je da se umjesto likvidacije 2. oktobra 1930. Matica reorganizira. Nova uprava sa predsjednikom g. Hinkom Sirovatkom primila se posla i napornim nastojanjem čitave uprave, a naročito njenog blagajnika g. Dru Ermana uspjelo je, da se broj članova opet podigne i danas broji ova podružnica već oko 140 članova. Od ovih ih deset što dobrotvora, što utemeljitelja.

Radom nove uprave stvoreno je u kratkom vremenu u Osijeku i čitavoj okolici velike rasploženje za Jugoslovensku Maticu. To se naročito pokazalo kod zadnje godišnje skupštine, koja se radi ne očekivano velikog posjeta moralu održati u dvorali Royal-kina, a ne kako se u prvi mah mislilo, u Komori za trgovinu obrt i industriju. Skupštini je prisustvovao oko petstotina ljudi, među kojima smo vidjeli i ljepe broj dama i omiljene. U ime Jadarske strže prisustvovale je skupštini naročito izaslanstvo sa generalom g. Belimarkovićem. Bili su tu i predstavnici Narodne obrane sa nadsvjetnikom g. Ing. Konstantinom Čutukovićem. Zapažen je vrlo veliki broj Sokola sa starješinom sokolske župe g. Dimitrije Petruševićem. Uz predstavnike svih društava i korporacija je zapažen veliki broj istarskih izbjeglica, koji žive u Osijeku i okolici, te veliko mnoštvo ostalog građanstva.

Iz ovoga se svega vidi, da je Osijek i te kako podesan za plodan nacionalni rad, no samo kada se taj rad nalazi u rukama dobrog vodstva.

Od strane banovinskog glavnog odbora Jugoslovenske Matice u Zagrebu prisustvovali su skupštini predsjednik ovog odbora g. Dr. Živko Petričić, narodni poslanik i bivši ministar, te podpredsjednik g. pučkovački Dragutin Mieć. Imali su da dodaju još i čuveni istarski borac aktivni narodni poslanik starina prof. Vjekoslav Spinčić, džakovački biskup g. Dr. Ante Akšamović, istarski pjesnici Viktor Car Emin i Rikard Katalinić-Jeretov, predsjednik Jugoslovenske Matice u Splitu i tajnik banovinskog odbora Jugoslovenske Matice u Zagrebu g. Fran Baš. Medjutim su oni u

zadnji čas javili, da ne mogu doći na skupštinu, jer su neki bolesni, a drugi su opet morali ostati kod kuće radi velikih sniježnih vijavica, koje su poremetile željeznički saobraćaj.

Točno u 10 sati otvorio je skupštinu, pozdravivši sve prisutne g. Hinko Sirovatka. G. Sirovata održao je tom zgodom vanredno lijep i zanosan govor, koji je u stvari bio iscrpljeno predavanje o ciljevima Jugoslovenske Matice i životu naših sunarodnjaka izvan granica.

G. Sirovata istakao je u svojem govoru značajnu misiju Jugoslovenske Matice, koja si je stavila u zadaću, da ne napusti braću izvan naše države i da se pobrine za sve njene potrebe. Taj rad može biti samo humanitarno kulturni, ali braću od nas više i ne traže i to smo dužni izvršiti.

G. Sirovata popraćen je sa velikim odobravanjem i on je na sve sakupljenje ostavio najdublji dojam. Poslije g. Sirovata govorio je u istom smislu i predsjednik banovinskog odbora Jugoslovenske Matice u Zagrebu g. ministar Dr. Živko Petričić.

G. Mit Petrović starješina sokoške župe pozdravio je skupštinnu u ime sokošta, a g. Ing. Čutuković u ime Narodne Odbrane. G. Ing. Čutuković je ujedno izrazio i želju, da se rad Jugoslovenske Matice i Narodne Odbrane, koji je i onako upravljen istim ciljevima u što skorijem vremenu sjedini. Tajnik g. Ivan Zatlukčić pročitao je poslije toga vrlo opsežan i stvaran izvještaj o radu podružnice u minulih 10 godina. Blagajnik g. dr. Dinko Erman podnio je izvještaj o finansijskom stanju podružnice.

Iz tog se izvještaja vidi, da je finansijsko stanje podružnice povoljno uprkos velikim svotama, kojima je podružnica zadnjih godina podnijela razne patriotske akcije i organizacije.

Skupština je staroj upravi dala apsolutniju i izabrala novu upravu sa predsjednikom g. Hinkom Sirovatom. Izabrani su dalje gg.: podpredsjednik dr. Prokopije Uzelac, tajnik I. Ivan Zatlukčić, tajnik II. Stanislav Defar i blagajnik Dr. Dinko Erman. U odbor su izabrani gg.: Anka Metzne, učiteljica, Marko Antolović, profesor, August Antolović, profesor, Stjepan Čmelić, pukovnik u miru; Ante Dingl, učitelj: Josip Hartl, upravitelj Hrvatskog Lista; Stanko Juzbašić, inžinjer; Dr. Ante Rutar, liječnik: Suhaneck Ivan, inženjer i Vnješnji Stjepan, geodeta i Dragutin Rašković, mästoli. U nadzorni odbor izabrani su: gg. Mijo Kovačević, Adolf Reichman i Lujo Vice.

Pokrovitelju Jugoslovenske Matice Nj. Vis. Kraljeviću Tomislavu poslan je sa skupštine ovaj telegram: »U znaku desetogodišnjeg opstanka odbržavana glavna skupština osječke podružnice Jugoslovenske Matice upućuje odane pozdrave svom Visokom Pokrovitelju Nj. Vis. Kraljeviću Tomislavu i Njegovim Uzvišenim Rodite-

ljima, u dubokom uvjerenju, da će preko 2 milijuna Jugoslovena, koji žive izvan granica otadžbine, a za koje ima da se brine Jugoslovenska Matica uživati uvijek ljubav i pažnju sa najvišeg mesta. U to ime da Bog poživi Uzvišenog našeg pokrovitelja Nj. Kr. Vis. Tomislava i cio mili nam Kraljevski Dom. Predsjednik Hinko Sirovata.«

Skupština je završena u najvećem oduševljenju nešto poslije 12 sati.

OBĆNI ZBOR ORJEM — TRBOVLJE.

V soboto 13. t. m. je imela naša emigrantska družina v Trbovljah obični zbor na katerem je pregledala svoje delo zadnjega leta. Maloštevilna je ta naša družina, zato je njen delo skromno in tiho.

Redno vsak mesec se sestanejo član Orjema v kuhinji kola jugoslovenskih sester, ki nuditi naši organizaciji gostoljubno streho. Na dnevnom redu sestankov so stalno poročila o položaju naše emigracije in predvsem o položaju našega naroda v zasebnjeni domovini. Nadalje se na sestankih spominimo vseh važnijih dogodkov našo žalovne zgodovine. S posebno žalno spominjamo smo se spomniti naših mučenikov in vseh onih, ki so umrli vsled preganjanja; spomnili pa smo se tudi naših vodnikov in učiteljev Dobrile in Gregorčiča. Ob 25 obljetnici smrti S. Gregorčiča smo skupno z ostalimi narodnimi organizacijami priredili Gregorčičev večer na katerem smo sprejeli tudi begunski prapor Narodne čitalnice v Brezovici pri Herpeljih, da nam bo kot simbol naših razdobljanih kulturnih ognjišč v Primorju spominjal vedno in vedno naših težkih dolžnosti, ki jih imamo do rodne grude.

Število članstva ni baš veliko, pa bi se vendar lahko zvišalo, ako bi nekateri naši rojaki ne stali ob strani in se zavedali svoje dolžnosti.

Naša organizacija je priskočila po svojih skromnih močeh na pomoč vsakemu rojaku, ki je isčoč delu zaščit v našo dolžino. Žal nam ni bilo mogoče vsled hude krize, ki vlada v naši premogokopni dolini preskrbeti dela in kruha nobenemu begunu. V prejšnjih letih smo tudi v tem beležili lepe uspove.

Po bilanci našega dela v društvu v pretečenem letu je bilo podano še kratko poročilo o delu in uspehih naše emigracije v preteklem letu: o trošenju in borbi naših rojakov v Julijski Krajini in o važnijih političnih dogodkih v lanskem letu, ki nas kot emigrante predvsem zanimajo.

Občni zbor je potekel v popolnem sočasju in živalne debate pričajo, da se naše članstvo čimdalje bolj aktivno udeležuje društvenega dela.

Na običnem zboru so se tudi izpremenila pravila. Glavna izprememba je v razširjenju delokroga na ves laški srez. Tako smo ustvarili podlagu za čim širši razmah našega dela.

Treba je le, da se aktivnost članstva poglobi in da se nam priključijo še oni rojaci, ki stoje še vedno ob strani.

IZ OMLADINSKE SEKCIJE DRUŠTVA »ISTRÀ« U ZAGREBU.

Omladinska Sekcija u cilju, da medju svojim članovima što više razvije smislo za kulturnu i prosvjetnu pitanja osnovala je u svom djelokrugu omladinsku knjižnicu.

U ovom radu našla je Sekcija do sada na ljeplju potporu. Zahvaljujući dosadašnjim darovateljima knjiga, Omladinska Sekcija moli, da se je bilo pojedinci bilo ustanove sjete i nadalje s knjigama i časopisima na našem i na drugim jezicima.

Knjige za knjižnicu Omladinske Sekcije umoljava se, slati na društvo »Istra« u Zagreb za omladinsku knjižnicu, Gajevo ul. 28. II. kat, ili neka se samo pošalje obavijest pismena ili telefonska (8466), pa će se Sekcija sama pobrinuti za dopremu.

DAR DRUŠTVU »ISTRÀ« U ZAGREBU.

Dr. Miro Gradišnik, upravitelj Doma Narodnog zdravlja u Gospiću poslao je društvu »Istra« u Zagreb svetu od Dlin 204. Ovaj iznos sakupljen je povodom krsne slave Sv. Jovana na prijedlog gosp. Kolačevića medju čestitarima kod svećara gosp. Bogdana Stanića, trgovca u Gospiću. Odbor društva »Istra« i ovim putem najiskrenije zahvaljuje plemenitim darovateljima.

LIJEPNA PRIREDBA SKAUTSKIH ĆETA.

Skautske ćete »Kralj Petar Veliki« i »Vladimir Gortan« održale su u nedjelju dne 14. o. m. u dvorani realne gimnazije na Wilsonovom trgu uspješni koncert s plesom. Priredbu su posjetili: ban Savske banovine g. dr. Ivo Perović sa suprugom, zatim supruga šefa policije gdj Zorka Bedeković, kuma zastave Gortanove ćete te gdj Danica Bedeković, pretsjednica Jugoslavenskog narodnog ženskog saveza gdj. Zlata Kovačević-Lopašić, pretsjednik »Istre« dr. Ražem, direktor g. Trbojević i mnogi drugi.

Nakon pozdrava pretsjednika zabavnog odbora g. Viktora Holica otpjevali su skanti I i IV ćete nekoliko logorskih pjesama. Slijedile su zatim birane koncertne točke. U dubokom punoj dvorani razvijao se animirani ples za koji je neumorno svirao akademski jazz Buffet bio je obilan, a priredjena je također i izložba uspješnih skautskih radova. Za »Miss skauta« izabrana je gdjica Olga Tomay.

ANTE TRANFIĆ

Bakačeva ul. 8 ZAGREB Dvorište ravno

SPECIJALNA TRGOVINA
svježih morskih riba, slanih sardela u bačvama i limenim kutijama, bakalara suhog i močenog, vero Ragni i Hamerfest prima, veliki izbor maslinovog ulja, dalmatinskog pršnja, crnih maslini, paškog sira, pravog dalmatinskog meda, vinskog octa i t. d. Cijeli dan otvoren. Dostava u kuću. Brz. naslov: Tranfić-Zagreb, Bakačeva 8 Interurbani telefon broj 65-69

Pričovješt »Istre«.

Zastava na vjetru

Jože Jeram

(Nastavak 7.)

Oko ponoći je bura postala jača. Kao divlje zavijanje mučenog bića čula se je niz obronke i medju kućama. Drveće je ječalo, grane su se očajno borile i plakale tankim, prigušenim glasom. Kroz pustoš ceste i ulica, kroz tamu i samočuvišnje je vjetar beskonačno, ludo i nosio je oblake prašine pod nebo, odakle je ta prašina padala kao suha kiša na zemlju. Lomio je mladice, zavijao je u dimnjacima i kroz prozore, koji nisu bili čvrsti, gasio je svjetiljke. Upirao se je o zidove, plakao i jaukao je od ljutine, što se nisu rušili pod njezinim udarcima. Sve je zahvalio u svoj burni zagrljav. Htio je vladati zemljom i nebom. Jenjao je na trenutke, da se zatim još srditije obori na drveće i kuće...

Zastava je na vjetru vijorila slična velikom plamenu, koji je lizao iz prvog kata školske zgrade do zemlje. Zeleno-bijela-crvena zastava s grbom u sredini. Ko za porugu vjetru. Svaki put, kad se je vjetar oborio na nju, ona bi se dignula, tako da je plamen lizao vodoravno ili se je doticao žlijebu pod streljhom. Svaki put bi opet pala u svoj prijašnji položaj.

Bura je rasla u snazi. Njezina je snaga bila neizdrživa. Zastava je pucala kao bič i talasala se u ravnoj ertci kao voda, neprestano, — dvije, tri minute, pet minuta.. Kopije je ječalo, jaukalo, svijalo se i tužilo, kao da bi htjelo reći: Ne mogu više...

Za trenutak je bura popustila. Njeno tuljenje čulo se je u bregovima nad selom, u daljinu i za minutu je potpuno utihнуlo. Kad je šum porastao iznova i kad je dolazio sve bliže i bliže, zastava je lagano uzdrhala, kao da se igra vjetrom. Bura je dosegla višak, udarac je bio strašan. Zgusnuti valovi zraka su zahvatili platno, koje nije imalo vremena, da umakne u vodoravnu ertcu, potegnuli su, a kopije je žalosno jeknulo i uz tresak se slojilo. Zastava je pala na cestu.

Bura je divlje vrissula, zavila je šarenim jezik u hrpu krpa, iz koje je virilo odlomljeno kopljje, i odiurila napred.

U prvom katu je neko otvorio prozor. Glava je pogledala kroz prozor, kao da osluškuje. Ništa se nije vidjelo ni čulo. Samo šum vjetra, koji je silio u sobu.

Prozor se je naglo zatvorio.

Kad su mladici napustili društvenu sobu, zavistili su se na cesti, kao da im nije do spavaništa. Na nebu nije bilo mjeseca. Bura se je upirala u nihova ledja i teško je bilo držati se na mestu. Ali ipak zvijezde su sijale preko čitavog neba. Sve naokolo disala je priroda u snu, a preko brijeva vukle su se tajnovite sjene.

U takvim trenutcima budi se misao na djevojku, piesma se osjeti u srcu i čezne da se izlije iz srca.

— Zapievajmo! — reče netko.

— Ne smijemo.

— Neće nas valida zatvoriti. Nikog nema. Bura je, neće niko čuti.

— Zapievajmo tiše!

Potražili su zatišje pred vjetrom i stisli se u krug. Tiho, iz vjetra i noći, iz prepunih mladih sreća digla se je piesma, koja je na mjestima kao zamirala, da se ponovno digne.

— Soča voda je šumela
mesec je na nebu s'jal...!

Nisu pievali ustima, pievali su sreem. Nije u toj pjesmi bila samo čežnja ljubavi. To je bila duboka narodna himna. Pjesma je molila, tužila, plakala. Nije to bila pjesma, nego molitva, plamen duše...

Nekoju su imali suze na očima. U tami se te suze nisu vidjele, a sami se pred sobom tih suza nisu sramili.

To je bila slovenska piesma, javno zabranjena, a u tajnosti tim više ljubljena i poštovana.

Cirilu je šumilo u glavi.

Činilo mu se je, uza sve to, što je bio uvijek vezan na zemlju, da je u dalekom tujem gradu grijesio nad svojim narodom. Nije sumnjao, nije prestajao ljubit, ali nije čustv

Naša kulturna kronika

Avetis Aharonean

Uz našu novelu »Sudbine nema...«

Avetis Aharonean — bivši pučki učitelj, a kasnije, poslije nasilnog zatvaranja armenih škola po turskim vlastima, novinar — spada medju naistaknutije ličnosti u novoj armenskoj literaturi.

Za deset godina svog učiteljevanja nije pisao ništa. Smatrao je svojom misijom odgoj nove generacije svoga potlačenog naroda, i ta mu se misija činila dosta užvišenom, da joj posveti sve svoje sile. Tek kad mu je to zanimanje silom oduzeto, latio se pera, da budi svijest i vjeru u svom zarobljenom i orobljenom narodu.

Poslije nekoliko godina novinarskog i literarnog djelovanja pošao je Avetis Aharonean u tudjinu, na studije. Godine 1898. do 1902. proveo je u Švicarskoj, gdje je studirao dalje, premda je njegovo obrazovanje bilo dosta veliko, steceno na najodličnijem zavodu njegove otadžbine, u akademiji manastira Edžmiadzina. Poslije g. 1902., kada se vratio kući, uređivao je beletistički dio tifliskog mjeseca „Murdž“.

Kao pisac odlikuje se Avetis Aharonean snažnim talentom za plastiku i dubokim poznavanjem duše svog naroda. Rodjen 1866. u malom selu Igduru blizu granice, gdje se sastaju Turska, Rusija i Perzija, upoznao je dobro život tamnošnjih raznih plemena, kao i njihov odnos prema Armenima i prema turskim vlastima. Mnoge njegove priopovijesti su direktni krik potlačene narodne duše, koja hoće da otrese tudjinske verige. Avetis Aharonean ne opisuje ni beznadje, ni očajanje, ni rezignaciju, već propovijeda i rasplamjeće odvražnost i vjeru u vlastitu snagu. Možda su baš zato njegove priopovijesti najpopularnije i najčitanije u Armeniji. Prevedena priopovijest Haj pokazat će nam najbolje profil toga simpatičnoga umjetnika u narodnog budioца.

»Pučka Prosvjeta« — mjeseca revija, koja izlazi u Splitu, u svom broju od februara donaša više članaka o biskupu Dobrili u vezi s komemoracijom u Splitu.

»Jugoslavija« iseljenički list, koji izlazi u Buenos Airesu, donaša veliki podlistak »O našoj podjarmljenoj braći«, to jest prikaz knjige »L' Italie et la minorité Jugoslave en Italie« od Ante Rojnića iz našeg lista.

Lošinski folklor u jednom fašističkom predavanju. — Pred nekoliko dana održano je u Malom Lošinju, u kazalištu fašističkog dopolavora, predavanje s naslovom »Usi e costumi passati di Lussino«. Predavao je prof. dr. Marco Pogliacco. Predavač je najprije konstatirao, da u Lošinju sve pomalo nestaje starih narodnih običaja, koji su davali onome kraju — talijanski karakter. Medju ostalim talijanskim narodnim običajima spomenuo je i — koledu...

»L'italianità dell'isola di Lussino«. Pod tim naslovom objavljuje naučna talijanska revija »Rassegna storica del Risorgimento« jednu raspravu dra. Alessandra Voltoline. U talijanskoj stampi spominje se ta rasprava i hvali dra. Voltolinu, koji da je majstorski dokazao, da Lošinj ima talijansku dušu. Jedan članak o talijanstvu Lošinja izšao je prošlih dana i u tršćanskoj reviji »La Porta Orientale«.

Lojze Špacapan. — U talijanskom književnom listu »Selvaggio«, koji izlazi u Torinu i zastupa u umjetnosti poznatu struju »strapaese«, objavljen je jedan crtež našeg goričkog slikara Lojze Špacapana.

Jedna naša pianistkinja. — U Beogradu je s velikim uspjehom pred nekoliko dana priredila koncert pianistkinja gdjica Milica Čop, profesorica klavira na Sušaku. Sva beogradska štampa pisala je o njenom koncertu najduševljenije. U »Politici« je napisao veoma pohvalnu kritiku odlični muzički kritičar dr. Miloje Milojević. Njegova kritika počinje ovako: »Ime gdjice Milice Čop treba zapamtiti. Naša Istranka, gdjica Čop je dvostruko simpatična: kao predstavnica duše našeg Jadra i kao umetnica visokih težnja.«

Predavanje o Srećku Kosovelu u Mariboru. Dne 14. o. m. dopoldne je mariborska srednješolska mladina na najlepši način manifestirala svoju resno volju do idejnega napredka. V malih dvorani Narodnega doma je priredila matinejo, posvećeno duhu in delu najvećeg povojsnega ideologa slovenske mladine — pokojnega

Našim Istranima!

Iz stare domovine poznata tvornica tjestenina „Pekatete“ izrađuje u svojoj tvornici još 1924. godine ustanovljenoj u Ljubljani jednako odlične tjestenine (makarone, špagete itd.) kakve je izradivala i u svojoj tvornici, koja se nalazi u Ilirskoj Bistrici.

Svi Vi, koji znate cijeniti dobru kvalitetu tjestenina zahtevajte kod trgovaca samo proizvode, koji nose ime „Pekatete“.

Naročito Vas upozoravamo na tjestenine s jajem, koje se dobiju u vrećicama po $\frac{1}{4}$ kg s napisom „Jajnine“.

Srećka Kosovela. V ta namen je povabila iz Ljubljane tudi pisatelja Ludvika Mrzela-Frigida, Kosovelova šolskega in literarnega tovariša. —

Pred polno malo dvorano je spre-govoril rajprej predsednik »Napredka«, nato pa sta dva člana recitirala nekatere značilnejše Kosovelove pesme. Ludvik Mrzel, ki je za njima pričel svoje predavanje, je z markatnimi potezami orisal splošni povojni položaj slovenske mladine in sploh slovenskega vprašanja, nato pa miselno podlago osebnosti pokonjega Srečka in njegovega dela. Spretno je posegel prav do jedra vsega problema in pokazal nekatere najbolj skelečne rane naše sedanjosti. Iz njegovih besed je mogla zbrana mladina dodobra spoznati vso pre-roško ostrovidnost svojega velikega poeta. Ob koncu je Mrzel prečital še nekatere Kosovelove eseje, mednji-mi tudi take, ki sploh še niso bili objavljeni.

Zbrano dijaštvo obojega spola je z velikim zanimanjem sledilo predavatelievim besedam in ga ob koncu nagradilo z navdušenim odobravanjem. To je bila zares lepa, iskrena in intimna prireditev, ki ijasno dokazuje, da je v naši mladini ključ vsem krizam še veliko zdravega idealizma.

Češka revija za propagando našega Jadrana. Jadranska Straža v Prazi je pričela izdajati v redakciji pisatelja Ad. Veselega češko revijo z naslovom »Slovansky Jadran«. Prva številka tega turističnega, kulturnega in gospodarskega vestnika priča,

da utegne novi časopis postati važen posredovalec med obema narodoma. Svoje izjave o našem Jadranu so prispevali za to številko med drugimi praski primator dr. Baxa, brnski župan Tomeš, pisatelja A. Klašterskij in Jiří Mahen, kipar Vaclav Špal in drugi.

»Hrvatska Straža« o Srećku Kosovelu. — Zagrebački dnevnik »Hrvatska Straža« od 15. o. m. donaša lijep prikaz »Izbranih pesmi« Srećka Kosovela. Kritičar govori o poeziji i ličnosti Srećka Kosovela zanosno i uporedjuje ga s hrvatskim, rano umrlim pjesnikom Djurjom Sudetom.

Predavanje o Dobrili u zagrebačkoj trgovackoj školi. — U nedjelju dne 14. o. m. priredilo je društvo »Ustajnost« na Držav. trgovackoj školi predavanje o našem velikanu, biskupu Jurju Dobrili. Pred punom dvoranom održala je veoma lijepo predavanje pod naslovom »Juraj Dobrila, Istarski preporoditelj (povodom pedesete godišnjice njegove smrti)« odlična naša priateljica Andjela Simčić. Predavanje je saslušano od prisutnih sa mnogo pažnje i interesovanja.

Predavanje o Jugoslavenima pod Italijom u Gnjilanu. Na zabavi Crvenog Krsta u Gnjilanu (Vardarska banovina) održao je g. Ante Jerković, mjesni apotekar, veoma uspješno predavanje »Jugoslaveni pod Italijom«.

Svi historijski i politički momenti izneseni su vjerno i opširno. Na predavaju je prisustvovalo mnogo naroda, koji je riječi predavača pratilo s velikim interesom i shvaćanjem.

Vijesti iz Julisce Krajne

ZNAČAJNE FUZIJE U TRŠČANSKOM BANKARSTVU.

Trst, februara 1932. Upravni odbor Banca Commerciale Italiana zaključio je da predloži idućoj redovitoj i izvanrednoj glavnoj skupštini dioničara, koja će se održati 28. o. m., razdiobu dividende od Lira 40.— po dionici, tj. 8% za poslovnu godinu 1931. povisivši prenos dobitka od 20,700.000.— na 34,250.000.—. Zaključeno je nadalje, da se predloži skupštini fuzija sa Banca Commerciale Triestina, koja će se apsorbirati od Banca Commerciale Italiana, koja već posjeduje gotovo sve dionice.

Upravni odbor Banca Commerciale Triestina zaključio je sazvati redovitu i izvanrednu glavnu skupštinu dioničara za dan 1. marta 1932. kojoj će predložiti bilancu za poslovnu godinu 1931, koja svršava sa čistim dobitkom od Lira 1,413.580.50. koji će se prenijeti na novi račun. Toj će skupštini predložiti nadalje fuziju sa Banca Commerciale Italiana, koja će apsorbirati taj zavod i koja već dulje vrijeđe posjeduje gotovo sve dionice Banca Commerciale Triestina.

Banca Commerciale Italiana prenijet će svoje sjedište u prostorije Banca Commerciale Triestina, te će tamo nastaviti poslovanje toga zavoda.

OKO FUZIJE TRŠČANSKE I MILANSKE BANKE.

Trst, februara 1932. — Tršćanski »Il Popolo di Trieste« ovako komentira fuziju »Banca Commerciale Triestina« s talijan. bankom »Banca Com-

merciale Italiana«: Upravni odbor Banca Commerciale Italiana je na jednoj izmedju svojih posljednjih sjednica zaključio da potpunoma preuzimlje tršćansku »Banca Commerciale Triestina«, koja je bila ustanovljena 1859. »Banca Commerciale Triestina« je bila najsnazniji finansijski faktor u gospodarskom životu Trsta i s njom su se Tršćani naročito ponosili. Već od nekoliko godina je ta banka došla u ovisnost od milanske velike banke »Banca Commerciale Italiana«, kad je htjela sanirati Cosulichu. Tada je milanska banka preuzeila većinu akeija tršćanske banke i Cosulichevih poduzeća, to jest parobrodarskog društva i brodogradilišta u Tržiču. Nedavno je pak čitavo Cosulichevo parobrodarsko društvo prenijeto od jednog novog društva sa sjedištem u Genovi. — Tako se vrši, kako piše »Popolo«, — »potpuna nacionalizacija Trsta«.

POŽAR U REDAKCIJI »IL POPOLO DI TRIESTE«.

Trst, februara 1932. Dne 8. februara popodne u 1 sat i pol izbio je požar u redakciji tršćanskog fašističkog lista »Il Popolo di Trieste«. Kako javlja »Il Piccolo della sera«, to se je dogodilo dva dana prije druge obljetnice, otkako je u »Popolu« eksplodirala paklena mašina, koja je bila devastirala redakciju i zbog koje su došli pred Specijalni Tribunal Miloš. Bidovec i drugovi. Izgorio je pod i poknětvo. Vatrogasci su imali posla nekoliko sati, da pogase vatru, koja se je bila jako razvila.

POŽAR ŠUME U BAZOVICI.

Trst, februara 1932. Dne 7. februara zapalila se je blizu Bazovice jedna šuma. Tršćanski vatrogasci došli su i dva sata su gasili. Kad su pogasili vratili su se u Trst, ali tek što su došli u Trst, bili su telefonom pozvani natrag u Bazovicu, jer se je otkrio jedan novi požar šume, kojeg su vatrogasci gasili opet dva sata.

U TRSTU JE PLANULO SKLONIŠTE BESKUĆNIKA.

Trst, februara 1932. — Dne 10. o. m. u noći planulo je u Sv. Ani sklonište beskućnika i onih, koji su izbačeni iz stanova, jer nisu mogli zbor bijede plaćati stanarinu. U tom skloništu ima oko 100 familija. Požar je sasvim uništilo čitav krov na skloništu od 200 četvornih metara. Beskućnici Trsta ostali su i bez ovog beskućničkog krova.

MRTAV MLADIĆ NA CESTI.

Gorica, februara 1932. — Dne 13. o. m. ujutro našli su seljani u Gornjim Lokvama na cesti mrtvo tijelo mladog, dvadesetdvije godišnjeg Ivana Bremeca. Došla je iz Gorice sudbena komisija, ali nije mogla da ustanovi uzroke ove smrti.

OPTUŽBA ZBOG KRIOMČARENJA

Gorica, februara 1932. — Marija Makuc iz Tribuše denuncirana je sudu u Gorici i bit će pozvana na raspravu, jer je prekriumčarila izvjesnu količinu alkoholnih pića. Aretirana je i odvedena u goričke zatvore.

NAMERAVAN ATENTAT NA PAPEŽA?

Ljubljanski »Slovenec« javlja: V preiskavi radi bombe, ki so jo našli v cerkvi sv. Petra, so našli danes več bomb pri nekem delavcu, kateri je zaposlen pri popravilu papeževe letne rezidence Castel Gandolfo. Sumi se, da je bil nameravan atentat na papeža samega. V vatikanski krogih so zelo razburjeni.

AVTOMOBILSKA NEZGODA MUSSOLINIJEVIH NEČAKINJ

Ljubljansko »Jutro« od 18. o. m. javlja sledeći telegram iz Milana:

Pri avtomobilski katastrofi sta bili dve nečakinje italijanskega ministarskega predsednika Mussolinija težko ranjeni. 15letna Rozina Mussolini, hčerka meseca decembra umrela brata Mussolinija, je skupno s svojo 20letno sestrično Marijo in še eno dekle napravila izlet k Lagn Maggiore. Na povratku v Milan je moral šofer zaradi neke zapreke ne-nadoma ustaviti voz. Avtomobil je pri tem zadel ob drog električnega voda. Vse, ki so bili v avtomobilu, je vrglo v velikem loku na cesto, pri čemer so bili hujše ranjeni. Stanje obe nečakinje predsednika Mussolinija je precej resno.

NOVI VODJA GORIČKE BALLILA ORGANIZACIJE.

Gorica, februara 1932. Dr. V. Tabacco, liječnik iz Vipave bio je prošlih dana imenovan komandantom 118. legije Ballila, koja nosi ime talijanskog učitelja Francesca Sottasantija, koji je pao u Vipavi.

UMATULJAMA SE JE ZAPALILA KASARNA FINANCE.

Opatija, februara 1932. — Dne 27. januara planula je u Matuljama kasarna finance. Vatrogascima je uspjelo da požar ugase.

Širite „Istru“!